

КЛЮЧЫ АД ВЫБАРАЎ ЗНАХОДЗЯЦЦА ў КІШЭНІ БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

Аб гэтым 25 верасня ў Лідзе, адказваючы на пытанні журналістаў, заявіў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка.

Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што з'яўляецца самым зацікаўленым чалавекам у тым, каб выбары ў краіне прайшлі адкрыта і сумленна. «Мая справа як Прэзідэнта, нягледзячы на тое, што я ўдзельнічаю ў гэтых выбарах, забяспечыць абсалютную празрыстасць і сумленнасць на выбарах», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

«Ключы ад выбараў у Беларусі знаходзяцца сёння ў вас у кішэні. Нават не ў мяне, яны ў вас, — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка. — Ключы сёння не ў Крамлі, а ў Мінску, Гродне, Лідзе, у маленькіх вёсках, сёлах, у кішэнях нашых ветэранаў, пенсіянераў, студэнтаў, моладзі, ваенных людзей. Вось там гэтыя ключы».

Галоўнай падзеяй «Дажынак — 2010» у Лідзе ўжо традыцыйна стала ўрачыстая цырымонія ўзнагароджання Прэзідэнтам Беларусі пераможцаў рэспубліканскага спаборніцтва. На галоўную фестывальную пляцоўку кіраўнік дзяржавы прыбыў пасля знаёмства з вынікамі праведзенай у горадзе працы па падрыхтоўцы да рэспубліканскага свята і, у прыватнасці, з пабудаваным Лядовым палацам. Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што такі цудоўны аб'ект не павінен пуставаць, неабходна стварыць спартыўныя школы і набіраць дзяцей.

Каравай — сімвал новага ўраджаю — кіраўнік дзяржавы ўручыў старшыню СВК «Прагрэс-Верцілішкі» Гродзенскага раёна, Герой Беларусі Васіль Равяка — менавіта ў гэтай гаспадарцы сёлета атрымалі найлепшую ў краіне ўраджайнасць збожжа — 84,9 цэнтнера з гектара.

«Дзякуй нашай роднай зямлі і тым, хто на ёй працуе. У чатырнаццаты рэзультат у ўрачыста краіна ўшаноўвае людзей адной з самых мірных на зямлі прафесій — хлебаробаў. Такое стаўленне яны заслужылі па праву. Бо менавіта дзякуючы іх самаададанню працы забяспечваецца харчовая бяспека дзяржавы, што робіць нашу эканоміку менш залежнай ад знешніх фактараў і больш устойлівай» — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт нагадаў, што калі некалькі гадоў таму была прынятая Дзяржаўная праграма адраджэння і развіцця вёскі, а пасутнасці яе выратавання, то многія ў нас у краіне і за мяжой ёрнічалі і скептычна перамаўлялі. Аднак сёння ўсе ўжо пераканаліся, што гэта быў правільны, вывераны і граматны крок як з пункту гледжання развіцця эканомікі, так і павышэння дабрабыту людзей. За пяць гадоў практычна ўвесь і прадукцыйнасць працы. З'явілася амаль паўтары тысячы аграгарадкаў, дзе амаль 80 тысяч сем'яў справілі ўваходзіць у камфартбельныя кватэраў альбо дыктоўных дамах. Мы фактычна сфарміравалі матэрыяльную базу сельскай гаспадаркі. Цалкам абнавілі машына-трактарны парк. Аб'яд-

наўшы намаганні прамысловай вытворчасці, навуковых работнікаў, канструктараў, стварылі тэхніку новага пакалення, якая па сваіх спэцыфічных якасцях набліжаецца да лепшых замежных аналагаў, аднак каштуе танней. За апошнія пяць гадоў асвоены прамысловы выпуск 67 віды сельскагаспадарчых машын і абсталявання. І цяпер амаль усе віды аграрных работ мы можам праводзіць, выкарыстоўваючы толькі айчынную тэхніку. У 2005—2009 гадах рэканструявана і пабудавана амаль паўтары тысячы малочнаватарных фермаў, 95 комплексаў па вырошчванні свінай, 89 — па адкорме буйной рагатай жывёлы, абноўлены практычна ўсе птушкафабрыкі. Такой магчымасці мадэрнізацыі і будаўніцтва на вёсцы не было ніколі за ўсю гісторыю нашай краіны.

Сучасны тэхналогія, сказаў Аляксандр Лукашэнка, дазволілі выйсці на значна больш высокі ўзровень ураджайнасці палёў і прадукцыйнасці жывёлагадоўлі. У сярэднім штогод за перыяд рэалізацыі Дзяржаўнай праграмы па адраджэнні і развіцці вёскі ў краіне атрымана амаль 7,5 мільёна тон збожжа — гэта амаль на 2 мільёны

тон больш, чым у сярэднім за мінулы пяцігодку. А сярэдняя ўраджайнасць узрасла з 22 да 30 цэнтнераў. Ужо тры гады наша жывёлагадоўля мае ўласныя кармы ў неабходных аб'ёмах. Цалкам забяспечваюцца сыравінай перапрацоўчыя прадпрыемствы. Вытворчасць цукровых буркоў дасягнула 4 мільёнаў тон, агародніны — больш чым 2 мільёнаў тон, пладу і ягаду — каля 700 тысяч тон. Сярэдні надой ад каровы летас перавысіў 4700 кілаграмаў. Пры гэтым у трэці гаспадарка перавышаны пяціцтысячы ўзровень. А 53 сельгаспрадпрыемствы перавысілі 7 тысяч кілаграмаў. Такія аб'ёмы вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі дазваляюць значную яе частку пастаўляць за мяжу. У бліжэйшыя гады эксперт сельскагаспадарчай прадукцыі будзе павялічаны як мінімум удвая. А ў 2015 годзе ставіцца заданя выйсці на ўзровень экспарту 7—10 мільярд даўрара.

«Мяркую, сёння ўжо ні ў кога гэтых не павернецца сказаць, што грошы, якія выдзяляюцца на сельскую гаспадарку, закопваюцца ў зямлю», — зазначыў Прэзідэнт. Так, цана пытанія вялікая. На рэалізацыю Дзяржаўнай праграмы ад-

раджэння, развіцця вёскі, падтрымкі сельскагаспадарчай вытворчасці накіравана больш за 22 трыльён рублёў. Але вынік відавочны. Беларусь забяспечвае прадуктамі харчавання не толькі сябе, але і шэраг іншых краін. Нават тая, якая калісьці лічылася жытніцамі. Сёння ні на адзін тавар попыт не расце так, як на прадукты харчавання. А беларуская прадукцыя запатрабаваная ў самых розных рэгіёнах, яна канкуртаздольная па цане і якасці. І цяпер галоўнае для нас — не ўпусціць момант, з улікам цяперашняй кан'юнктуры спрацаваць з максімальнай эканамічнай эфектыўнасцю, пашырыць геаграфію экспарту. Трэба ад таго, што мы сёння маем ад матулі-зямлі, атрымаць максімальны даход. Гэта наша «углевадародная сыравіна».

Прэзідэнт адзначыў, што для беларускіх земляробаў сёлетні год аказаўся вельмі няпростым. Былі летнія маразы, праліўны дажджы і анамальнае спека. У ліпені — першай палове жніўня Беларусь зраўнялася па тэмпературы паветра з Цэнтральнай Афрыкай. Па падліках вучоных, з-за неспрыяльных кліматычных умоў Беларусь недабрала сёлета больш за два мільёны

тон збожжа. І ўсё ж, лічыць кіраўнік дзяржавы, са складанай сітуацыі мы выйшлі больш паспяхова, чым многія іншыя краіны. Максімальна выкарысталі фактар надвор'я падчас жніва, завяршылі яго да пачатку непагадзі, паспелі збожжа без дадатковай сушкі, што дазволіла эканамічна 10 мільярд рублёў у цэлым па краіне. Валавы збор усіх збожжавых і зернебабовых культур, з улікам прыватных падворкаў і фермерскіх гаспадарак, склаў больш за 7 мільёнаў тон. У большасці абласцей у чарговы раз пераадолелі мільённы рубж. Нягледзячы на цяжкія ўмовы надвор'я, сёлета ўпершыню закладзена ў засеку амаль 600 тысяч тон толькі пшаніцы. Нарыхтавалі неабходную колькасць піваварнага ячменю найвышэйшай якасці. Цалкам забяспечым жывёлагадоўлю канцэнтраванымі кармамі. Больш за тое, маем пераходны запас збожжа мінулага ўраджаю — 1 мільён 200 тысяч тон. Зможам і сябе накарміць, і дапамагчы суседзям. Па просьбе Расіі наша краіна прадаць ёй некалькі дзясяткаў тысяч тон насення, частку мукі і крупуў.

Акрамя таго, у гэтым годзе нас падтрымае кукуруза, ад яе мы павінны атрымаць тысяч 800, а можа, і мільён тон збожжа, якое не горшае, чым фуражнае збожжа злавачы. Прычым праз два гады краіна цалкам забяспечыць свае патрэбы ўласным насеннем кукурузы. Пабудаваны два заводны, якія даведдуць збожжа да сусветных канцыяў. І гэта таксама валікі рэзерв для жывёлагадоўлі.

Гаворачы аб выпрабаванні краіны анамальнай спекай, Прэзідэнт выказа ацэнку дзейнасці мясцовых органаў улады, работнікаў лясной гаспадаркі і, галоўнае, спецыялістаў МНС, дзякуючы якім быў устаноўлены парадак у лясных масівах, ажыццяўляўся маніторынг і апэратыўна ліквідаваліся ачагі пажараў, што перыядычна ўзніклі. Гэтым мы змаглі выратаваць не толькі ўраджай, але і людзей. Не згарэла ніводная вёска, не пацярпелі ніводны дом, ніводны чалавек. «Гэта сведчанне таго, што краіна цвёрда стаіць на нагах, яна кіруемая і мы здольныя адказаваць на выклікі і прыроды, і часу», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Кіраўнік дзяржавы таксама адрасаваў словы падзякі ўсім, хто сваёй дзейнасцю дапамагае аграрыям — вучоным, машынабудавальнікам, транспартнікам, дзяржаўнай культуры, медыцынскім работнікам. І, звяртаючыся да ўдзельнікаў галоўнага свята хлебаробаў, яшчэ раз падкрэсліў, што яны ва ўмовах анамальнага спека «не зламаліся, не схіліліся, а разам са сваімі кіраўнікамі выратавалі збожжавы клімат нашай дзяржавы».

Аляксандр Лукашэнка назваў рэгіёны, гаспадаркі, імёны сёлетніх перадавікоў, якіх гаспадары сустрэлі ў старажытнай Лідзе. Калісьці мы здзіўляліся тысячным намалотам камбайнераў, а сёлета звыш 2 тысяч тон намалатлі амаль 100 эктараў, а шасці ўдалося атрымаць больш за 3 тысячы тон. Рэкорд года ўстаноўлілі старшы камбайнер аграрнага раёна Уладзімір Корсак і яго памочнік Аляксандр Разганца, на рахунку якіх амаль 4 тысячы 200 тон збожжа. Да іх выніку наблізіліся старшы камбайнер Валяцік Саламаха з напарнікам Аляксандрам Гранем з аграрнага раёна «Холмеч» Рэчыцкага раёна, якія намалатлі 3863 тоны збожжа.

Пры гэтым Прэзідэнт адзначыў, што фестываль «Дажыны» ўжо традыцыйна становіцца двайным святам — як для працаўнікоў вёскі, так і для жыхароў тых населеных пунктаў, якія атрымалі новае аблічча.

Фестываль заканчваецца, а новыя аб'екты застаюцца і будуць служыць людзям шмат гадоў. «Асабліва прыемна, што многае з гэтага было зроблена ўласнымі сіламі жыхароў, работнікаў арганізацыі. Больш за 50 тысяч чалавек выйшла на суботнікі, каб добраўпарадкаваць свой горад. Малаціны лідчане! Справай даказалі сваю любоў да горада. Там, дзе людзі нераўнадушныя да родных мясцінаў, заўсёды будзе парадак, добрабыт і абавязкова працітанне», — сказаў Прэзідэнт.

Беларусь стаіць на парозе новай пяцігодкі. Мы падыходзім да яе з саліднымі дасягненнямі ў аграрна-эканамічнай, але значна, несумярна больш нам трэба зрабіць заўра, падкрэсліў Прэзідэнт. Неабходна выйсці на сярэднеўраўнявы ўзровень сельскагаспадарчай вытворчасці і якасці жыцця людзей. Ужо ў наступным годзе нам трэба мець каля 10 мільёнаў тон збожжа, меншай меры на 10 працэнтаў павялічыць аб'ёмы жывёлагадоўчай прадукцыі. Да 2015 года эксперт малочнай прадукцыі павінен прынесці краіне не менш за 2 мільярд долараў ЗША. Удвая ўзрасце вытворчасць свіны і птушкі. Акрамя таго, у планах атрыманне да 40 тысяч тон далакатонных вырабаў з ялавчыны. Асабліва патрабаванні будучы прад'юльня да захоўвання прадукцыі, прадугледжана маштабнае будаўніцтва сучасных складскіх пампашканняў і бульбасховішчаў.

СТАР 3

КРОНІКА АПОШНІХ ПДЗЕЙ

ІРАН ПРЫСТРАШЫЎ РАСІЮ СУДОМ ЗА ЗРЫЎ ПАСТАВАК С-300

Тэгеран можа звярнуцца ў суд у тым выпадку, калі Расія не выканае кантракт на пастаўку зенітных ракетных комплексаў С-300. Пра гэта паведамляе агенства ISNA са спасылкай на заяву кіраўніка парламенцкай камісіі па нацыянальнай бяспецы і знешняй палітыцы Алаедына Баранджэрдзі. 22 верасня прэзідэнт Расіі Дзмітрый Мядзведзев сваім указам забараніў прадаваць Ірану С-300.

Паводле слоў Баранджэрдзі, калі кантракт будзе сарваны, то Іран прыойдзе да юрыдычных мер уздзеяння на Расію і запатрабуе кампенсацыю. Дэпутат адзначае, што спадзяецца на паўтор сітуацыі з будаўніцтвам Бушэрскай АЭС, якое неаднаразова адкладалася па розных прычынах, у тым ліку і палітычнага характару, аднак усё ж было даведзенае да канца.

Кантракт на пастаўку пяці дывізіяў ЗРК С-300 ПМУ1 на суму каля 800 мільёнаў долараў быў заключаны паміж Тэгеранам і Масквой ў 2007 годзе. З-за адтэрміноўкі з пастаўкамі комплексу Іран у лютым 2010 года абвясціў пра пачатак работы над уласным ЗРК.

ПОЛЬСКА НАСТОЙВАЕ НА ДОПЫЦЕ РАСІЙСКАГА ПАЛКОЎНІКА, ЯКІ ДАЗВОЛІў ПАСАДКУ ПРЭЗІДЭНЦКАГА БОРТА

Следчыя польскай пракуратуры настойліва працягваюць спробы высветліць, хто ж, урэшце, санкцыянаваў пасаду прэзідэнцкага Ту-154 ў Смаленску 10 красавіка гэтага года, піша германская Berliner Zeitung.

Як вядома, з-за занадта нізкай вобласнасці і моцнай смугі авіядыспетчары не дазволілі пасаду ў Смаленску. Аднак, як паведамляе польская Gazeta Wyborcza, высокапастаўленыя вайсковыя ў Маскве маглі, нягледзячы на ўмовы надвор'я, санкцыянаваць пасаду прэзідэнцкага самалёта. «Можа, атрымаецца», — такім быў адказ прадстаўнікоў камандавання расійскіх ВПС з Масквы на запыт палкоўніка Мікалая Краснакутскага, які разам з двума дыспетчарамі кіраваў пасадак у смаленскім аэрапорце. Верагодна, мяркуе выданне, рускія спалохаліся, што адмова можа справакаваць палітычны скандал, бо польская делегацыя спыталася ў Расію, каб ушанаваць памяць тысяч афіцэраў, расстраляных і пахаваных у мястэчку Катывіч у 1939 годзе, віна за пакаранне смерцю якіх афіцыйна ўскладзена на саветскія карныя органы.

ААН ПРЫЗНАЧАЛА ЖАНЧЫНУ-НАВУКОЎЦА АДКАЗНАЙ ЗА КАНТАКТ З ІНШАПЛАНЕЦАМІ

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый падрыхтавала на Зямлі «пацэдэр» да сустрэчы зямлян з прышэльцамі: дырэктар упраўлення ААН па пытаннях касмічнай прасторы, першы астрафізік Малайзіі Мазлан Отман прызначана афіцыйнай асобай, адказнай за першы кантакт з іншапланетнымі гаспадаркамі, паведамляе news.com.au

Як паведамляе сайт, адпаведнае рашэнне ААН прыняла ў мінулыя выхадныя. У сувязі з новым прызначэннем спадарыня Отман выступаць на канферэнцыі па даследаванні космосу, якая павінна адбыцца на наступным тыдні ў англійскім Бакінгемшыры. Там вучоная патлумачыць дэлегатам, што апошнія даследаванні космосу і адкрыццё новых зорак зроблі рэальнай магчымасць сустрэчы зямлян з прышэльцамі, перадае малайзійская The Star.

МІНІСТР ФІНАНСАЎ ШВЕЙЦАРЫЎ ЛЕДЗЬ НЕ ПАМЁР АД СМЕХУ, ЧЫТАЮЧЫ ДАКЛАД ПРА МЯСА

Былы прэзідэнт Швейцарыі, а цяпер міністр фінансаў гэтай краіны Ханс-Рудольф Мерц здабыў папулярнасць пасля выступлення ў парламенце, якое адбылося на мінулы тыдні. Кіраўнік Мінфіна павінен быў зачытаць сумны даклад пра імпорт мяса. Аднак, як піша bigpondnews.com, поўная незразумелых тэрмінаў бюракратычная мова дакумента выклікала ў міністра канвульсіі. Прыступ смеху кіраўніка Міністэрства фінансаў паказалі па ўсіх тэлеканалах.

Калі частку дэпутатаў пачало адкрываць хіццэ у сон, Мерц зануўнуў і пачаў перакрываць словы, апісвае «Расійская газета». Ён нечакана засмяюся, затым спрабуючы ўзяць сябе ў рукі, зрабіў кароткую паўзу, але безвынікова. Пасля абзаца, у якім гаварылася, што «паводле папраўкі 6А часткі другой мытнага палажэння, апублікаванага ў так званых швейцарскіх тлумачэннях да мытных мыт, апублікаваных у мытных мытах», частка Мінфіна расслабіўся канчаткова і прызнаўся, што сам «не зразумеў, што прачытаў».

Дэпутаты разгавалі на выступ выбухамі смеху і апладзісмантамі. Паэый міністр прызнаўся, што ў сапраўдны ступар і істэрэрку яго «канчаткова увёў тэрмін «швейцарскае палаячэнне». З-за «непрацоўнага становішча» пасаджэнне было перанесена на нявызначаны час.

Ведай нашых!

Караткевіч вяртаецца ў Кіеў

У рамках Дзён культуры Беларусі, якія пройдуць у апошнія дні верасня

Натуральна ўзгадаць вялікага беларускага пісьменніка ў горадзе, дзе мацавалася яго сьведомасць падчас вучобы ва ўніверсітэце. Даты з жыцця, думкі жыцця, жыццясцвярдальнасць творчасці Караткевіча — тое, што павінна быць адлюстравана ў дакументальных стужках, прывесчаных яму. А дакументальнае кіно ў Беларусі рабіць умеюць. І прадамансцюць гэта суседзім. Як, зрэшты, і анімальныя беларускія стужкі, і нават мастацкія беларускія вытворчасці.

Напэўна, жыхарам Украіны наша краіна не здаецца загадкавай, аднак яны ўсё-такі змогуць паглядзець на яе іншымі вачамі: такую магчымасць дае мана-спектакль «Беларусь у фантастычных апавяданнях» тэатра Анікі Купалы, які іграе народны тэатр СССР Генадзь Аўсяннікаў.

Ёсць асобы, якія ў наш час яднаюць беларускую і украінскую культуры. Дырэктар Віктар Пласкіна, які працуе цяпер у Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі. Ён будзе дырыжыраваць балет «Лебядзінае возера» Чайкоўскага з удзелам салістаў беларускага балета. Які ж без класікі? Без яе, і якіх без беларускай музыкі, цяжка ўявіць Дні культуры краіны. Яе выканае на адкрыцці Нацыянальны акадэмічны народны аркестр імя Янінчына. Сучаснае мастацтва будзе прадстаўлена выставай фатаграфій з выкарыстаннем відэа-арт інсталляцыяй.

Усе запланаваныя мерапрыемствы накіраваныя не толькі на тое, каб уразіць украінцаў, але і парадаваць беларусаў, якія жывуць ва Украіне. З імі будзе сустракацца падчас Дзён культуры 20-30 верасня першы намеснік міністра культуры Беларусі Уладзімір Карачунскі. Няхай ведаюць: радзіма іх не забывае.

Ларыса ЦІМОШЫК.

Беларусь будзе жыццям больш, чым калегі па СНД

Беларусь застаецца лідарам у СНД па такім сацыяльна важным паказчыку, як будаўніцтва жылля.

Так, летась у нашай краіне на тысячу чалавек было ўведзена 595 «квадратаў» жылля (191 кв. м у 1995 годзе, 387 кв. м — у 2005-м), у той час, як у суседняй Расіі — 421 квадратны метр, Казахстане — 403, ва Украіне — 140 «квадратаў» жылля. Гэта садзейнічала забяспечанасці насельніцтва жыллем з 19,7 кв. м на тысячу жыхароў у 1995 годзе да 23,6 квадратнага метра ў 2009 годзе.

Ул. інф.

Пыталыкі

ДАТАЦЫЯ РАСПАЎСЮДЖАЕЦЦА ТОЛЬКІ НА ПАЛІВА, А НЕ НА ДАСТАЎКУ

Мне зараз 87 гадоў. Удзельнік вайны. Ваш падпісчык. Хачу праз сваю газету «Звязда» вырашыць ці ўдакладніць такое пытанне. Згодна з паставой Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 2004 года, даецца многа прывілеяў: бясплатныя лекі, пудзёўка ў санаторыі, 50-працэнтная аплата за камунальныя паслугі, паліва і г.д. Дык вось, паліва сапраўды адпускаюць за палову кошту, а вось газуку ў падвожы яго трэба аплачваць цалкам, усё па 100 працэнтаў. Прашу ўдакладніць: правільна гэта ці не. Брыкет каштуе за тры тоны 105 тысяч рублёў. Падвожы яго на адлегласць у тры кіламетры — каля 40 тысяч рублёў. Тлумачэнне прашу апублікаваць ў нашай газеце «Звязда».

Сцяпан Міхаськоўскі ПРЫХОДЗЬКА, г. Калінявічы

У гэтым выпадку гаворка ідзе пра фіксаваную цану на паліва для насельніцтва: тры тоны брыкету (або восем складаметраў дроў) на адно домаўладанне.

І САБЕ, І СУСЕДЗЯМ

28 жыхароў шматкватэрнага дзевяціпавярховага дома ў Гомелі вымушаны былі эвакуаваць супрацоўнікі МНС, калі выявіліся гарыцы двухкававая кватэра на апошнім паверсе. Здарэнне адбылося сродд блага дня. Гаспадар памяшкання, які, па папярэдняй інфармацыі, быў у стане алкагольнага ап'янення і неасцярожна паліў у доме, тым не менш пакінуў кватэру самастойна. У той жа час па дапамогу да медыкаў звярнуўся жыхар суседняй кватэры, які таксама быў на добрым падлітку. Яго з дыягназам «апелі дыхальных шляхоў, атручэнне прадуктамі гарызня» даставілі ў бальніцу. Мяркуюцца, што па той жа прычыне здарылася трагедыя ў вёсцы Малья Зімавічы Мазырскага раёна. Тут пад рэшткім згарэлага дома позна вечарам былі знойдзены целы двух мужчын, рабочых СВК імя Леніна. Са слоў суседзяў, загінулы напярэддзі вечарам злужывалі спіртнымі напоймі. У выніку гэтага здарэння значна пацярпелі і суседні дом, які выкарыстоўваўся мазыранам-пенсіянерам пад дачу: часткова абрынуўся дах і знішчаны навед для дроў.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

СМЯРНОТНАЯ РАЗДАЧА КАРМОЎ

54-гадовае жывёлавод СВК «Сакאלова-Агра» Бярозаўскага раёна раздаваў кармы на ферме Рэчыцка калія пцін раіцы. У нейкі момант ці то на неасцярожнасці, ці па іншай прычыне чалавек завінуў з памадоты і выцяўся патыліцай аб бетонны бардзюр. Удар аказаўся смеротным.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Яна СВЕТАВА.

Толькі факты

Калі чалавек не з'яўляецца індывідуальным прадпрымальнікам, то не мае права займацца перагонам аўтамабіляў для ірэалізацыі на рынку. Кожны грамадзянін Беларусі можа набыць аўтамабіль за мяжой для сябе, але толькі адзін на працягу года.

Двое жыхароў Баранавічаў, не будучы прадпрымальнікамі, займаліся аўтабизнесам і пераганялі аўтамабілі з Літвы, Польшчы і Германіі. А каб усё выглядала законна, афармлялі аўтамабілі на падставі асобаў з якімі і разлічваліся, а вось падаткі дзяржаве не плацілі. На незаконным бізнэсе перагоншчыкі зарабілі больш за 135 мілья рублёў. Заведзена крымінальная справа.

Сымон СВІТУНОВІЧ.

ЦЯПЕР «МІНІФІН» ВУСЦІШНА

20 чалавек вымушаны былі пакінуць дыскатэку ў клубе вёскі Холмеч Рэчыцкага раёна пасля таго, як у міліцыю патэлефанавалі 21-гадоваы жыхар суседняй вёскі Дварэц і паведаміў, што будынак замінараваны.

Гік паведамілі ў прэс-службе УУС Гомельскага аблвыканкама, у дачыненні да «мінфін» заведзена крымінальная справа па факце ілжывай інфармацыі. Міліцыя высвятляе прычыны яго ўчынку.

Ірына АСТАШКЕВІЧ. ДАРАГАЯ БОЧКА

З тэрыторыі Бродніцкага крухмалнага заводу нехта ўкраў бочку. І бяды вялікай не было, калі б тая бочка не была меднай і не каштавала 4 378 000 рублёў.

Апэратыўнікі выйшлі на двух беспрацоўных з г. Іванава і спесара гэтага ж заводу, якія тую бочку і скралі. Першых затрымалі, а са спесара ўзялі падпіску.

Сымон СВІТУНОВІЧ.

СКЛАД МІНАЎ

У лесе каля вёскі Копці Віцебскага раёна грывінікі ранаіцай знайшлі мноства мінаў.

Салёры выкапалі з-пад зямлі 66 мінамётных мінаў часоў Вялікай Айчыннай вайны калібру 81 міліметр. «Склад» знішчаны.

Аляксандр ПУШКАНСКІ.

Ініцыятыўныя групы па вылучэнні кандыдатамі ў Прэзідэнты зарэгістраваныя

БАДАЙ адзіна, чыё фарміраванне не выклікала заўваг ЦВК — ініцыятыўная група дзейнага Прэзідэнта Аляксандра Лукашэна. У адозненне ад іншых ініцыятыўных груп, дзе аказваліся непапулярныя людзі, якая банальна не была ў курсе свайго ўключэння ў групу. **Натуральна, такія асобы са спісаў ініцыятыўных груп выключаліся.**

Ужо ў чацвер 8403 чалавекі змогуць прыступіць да збору подпісаў у падтрымку дзейнага Прэзідэнта. Выбарчы штаб кандыдата Лукашэні ўзначалі Аляксандр Радзько.

Усім 17-ю зарэгістраванымі ініцыятыўнымі групамі пасведчанымі ды падпісанымі лісты атрыманыя ўчора ці сёння. Аднак незалежна ад таго, хто атрымае іх раней, а хто пазней, да падпісанага марафону ўсе прыступіць сіхронна — 30 верасня. У палітычных «аўтографам» ёсць месца ў распарадкаванні. Прагназаваць, колькі на янаўных прэзідэнтаў атрымае падтрымку электарату ў выглядзе 100 тысяч подпісаў, у ЦВК не бяруць. Расказваюць толкі, што ведаюць па волюе ранейшых кампаній.

— Падчас папярэдніх прэзідэнцкіх выбараў заяўкі падалі 16 чалавек, восем ініцыятыўных груп было зарэгістравана, сабраць неабходную колькасць подпісаў змоглі толькі чацвёра, — канстатуе сакратар ЦВК **Мікалай ПЛАЗАВІК**. — У 2001 годзе было 26 прэзідэнтаў, 22 зарэгістраваныя ініцыятыўныя групы і чацвёра кандыдатаў.

Ён акцэнтуюць, што збор 100 тысяч подпісаў — гэта «вясілка арганізацыйнай і чыста фізічнай работы, і на перамогу можна прызвычайваць той, за кім сапраўды ёсць выбарчыць». А «вясілі бонус» ад ЦВК у выглядзе рэгістрацыі груп, пры фарміраванні якіх назіраліся парушэнні, на яго дум-

Маленькая камедыя

Пасяджэнне ЦВК асобнымі эпізодамі нагадала тэатральную дзею. Ініцыятыўныя групы некаторых патэнцыйных кандыдатаў не былі зарэгістраваныя па відэаочасных прычынах: не набралася 100 неабходных зборшчыкаў подпісаў ці ўзрост самога прэзідэнта аказваўся занадта юны (паводле беларускай Канстытуцыі, кіраўніку дзяржавы павіна быць не менш за 35 гадоў). Цэнтрывяркам тым не менш паўстаў у ролі шчодрга дарыльчыка. У прыватнасці, калі пасля доўгіх дыскусій зарэгістравалі ініцыятыўныя групы Уладзіміра Някляева, дырэктара даследчыцка-асветніцкай установы «Рух наперад», і Сяргея Гайдукевіча, лідара ЛДП.

У першым выпадку цэнтрывяркамаўцы сумяваліся, ці жыў патэнцыйны кандыдат у Беларусі на працягу апошніх 10 гадоў (а гэта неабходна ўмова для прэзідэнта на найвышэйшым пасадзе). Сам спадар Някляев прызнае, што перыядычна выязджаў у Польшчу і Фінляндыю,

аднак не лічыць, што тыя творчыя камандзіроўкі можна прыраўняць да эміграцыі. **Старшыня Цэнтрывяркама Лідзія ЯРМОШЫНА** прапанавала зарэгістравачькую групу, бо «фармальныя доказы яго знаходжанна ў іх ой няма». Сакратар

ЗА ПОДПІСАМ У ІХ ПАДТРЫМКУ ДА ВАС МОГУЦЬ ЗВЯРНУЦА

17 патэнцыйных кандыдатаў у Прэзідэнты (у парадку рэгістрацыі Цэнтрывяркама):

Віктар ЦЯРЭШЧАНКА, старшыня Савета Асацыяцыі малята і сярэдняга падтрымальніцтва.

Уладзімір НЯКЛЯЕВ, дырэктар даследчыцка-асветніцкай установы «Рух наперад».

Яраслаў РАМАНЧУК, выканаўчы дырэктар аналітычнага цэнтра «Стратэгія», намеснік старшыні Аб'яднанай грамадзянскай партыі.

Юрый ПЛУШЧАЎ, першы намеснік старшыні Беларускай групы «Зялёныя».

Андрэй САННІКАУ, палітычны аглядальнік газеты «На родная воля».

Аляксей МІХАЛЕВІЧ, юрысконсульт ПУП «Агенцтва перакладаў і юрыдычных паслуг Міхалевіча».

Дзмітрый УС, дырэктар ТДА «Трыўмф».

Рыгор КАСТУСЁВ, намеснік генеральнага дырэктара ТАА «Асвейская будаўнічая кампанія», член БНФ.

Сяргей ГАЙДУКЕВІЧ, старшыня Ліберальна-дэмакратычнай партыі Беларусі.

Віталь РЫМАШЭЎСКІ, намеснік старшыні РГА «Хрысціянская дзелавая ініцыятыва».

Аляксандр ПУКАШЭНКА, Прэзідэнт Беларусі.

Мікалай СТАТКЕВІЧ, пенсіянер.

Сяргей ІВАНОВ, часова не працуе.

Іван КУЛІКОВ, загадчык лабараторыі ДНУ «Аб'яднаны інстытут энергетычных і ядзерных даследаванняў — Сосны».

Пётр БАРЫСАЎ, пенсіянер.

Уладзімір ПРАВАЛЬСКІ, індывідуальны падтрымальнік **Сяргея РЫЖОУ**, начальнік сектара знешнеэканамічнай дзейнасці ААТ «Віцебскі плодаагародніны камбінат».

Цэнтральнай камісіі Мікалай Плазавік з аргументацыйнай калегі не пагадзіўся, падкрэсліў, што «адсутнасць дакументальных падтрымкаў ініцыятыўнай групы — гэта наша недарачоўка», і гора на заклякка калег адмовіць у рэгістрацыі. Да яго прыслухаліся яшчэ двое членаў ЦВК. Астатнія ж востым галасоў «за» далі магчымаць групе Някляева збіраць за яго подпісы. Ныбанчае дасюль рознагалоссе ў каралеўстве дацкім.

У другім выпадку палеміку выклікала не столькі асоба прэзідэнта, колькі склад яго ініцыятыўнай групы. Самая людная, колькасцю ў прыкладна 10,5 тыс. чалавек, яна стала рэкорднай. Прычым не толкі ў гэту электаральную кампанію, але і «наогул за ўсю гісторыю прэзідэнцкіх выбараў» у Беларусі, як выказалася Л. Ярмашына. Праўда, у самай шматкольнай групе Цэнтрывяркама вылучана і больш за ўсё «знаходак». Асобныя ўдзельнікі не з'яўляюцца грамадзянамі нашай краіны ці не пражываюць тут, або папросту не ведаюць пра тое, што ўдзельнічаюць у ініцыятыўнай групе.

Ліберал-дэмакраты пажурнылі, але ўсё ж зарэгістравалі. — Каму патрэбнае гэтае пазэрства? — зацята ўспілкае сакратар ЦВК. — Каб паказаць шырокую сацыяльную базу? Дык сацыяльную базу пакажуць выбары. Я асцерагаюся, што гэты «мёртвая душа» прыцягне потым і мёртвых падпісантаў!

Не на жарт захапіўшыся алізіямі да свайго цэці, Мікалай Плазавік паркамендаваў ліберал-дэмакраты арганізаваць калектыўнае чы-

танне Гогаля, з тым, каб узгадаць, «чым там Чыньчыка скончыў». Аднак з тым жа імгненнем, з якім даваў працуханку (маўляў, «ёсць усё падставы для адмовы ў рэгістрацыі»), ён і заклякка калег зарэгістравачькую групу, паколькі «адкідавае яго (Сяргея Гайдукевіча) — АўТ». мы адкідаваем цэлюю партыю». Прапанову аб рэгістрацыі падтрымала і старшыня ЦВК, параўнаўшы, праўда, прасвеці рэвізію ініцыятыўнай групы — «хоць бы тых, у каго арабскія прозвішчы». Яна лічыць патэнцыйнага кандыдата здольным прадаставіць выбарчыню іншую палітычную платформу, іншы гумар будзе ў выбарчай кампаніі, толькі яе ўпрыгожыць», — не сумняваецца Лідзія Ярмашына. На гэты раз галасы «за» і «супраць» рэгістрацыі ЦВК размеркаваліся так: дзевяць і два адвадзена.

Не было згоды і адносна Сяргея Іванова, які часова не працуе. Менавіта па гэтай прычыне яго ініцыятыўную групу прапанавалі не рэгістравачь. «Абаручь прэзідэнтам — будзе прадаўладкаваны!» — знайшлася Лідзія Ярмашына.

— Працэс рэгістрацыі быў суперліберальным, — разумеў у гутарцы з мас-медыя сакратар Цэнтральнай камісіі па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх референдуму. — Нават ты ініцыятыўныя групы, дзе былі істотныя недарачоўкі, часам не вельмі сур'ёзнае стаўленне да такога важнага працэсу, які фарміраванне перадавыбарнай каманды, мелі права ўдзельнічаць у кампаніі.

На яго думку, гэта добры знак для патэнцыйных кандыдатаў — усё «максимальна свабодна, дэмакратычна, каб грамадзяне насаміром мелі альтэрнатыву, маглі параўнаць праграмы кандыдатаў і зрабіць усвадомлены выбар».

Зоя **ВАРАНЧОВА**.

НОВЫ ЗАВОД У СЭЗ «МІНСК»

У свабоднай эканамічнай зоне «Мінск» адбылося адкрыццё і пуск вытворчасці новага заводу «Бакко Бісоў». У яго будаўніцтва ўкладзена каля 23 млн долараў прамых замежных інвестыцый. Тут плануецца стварыць не менш як 300 працоўных месцаў.

Прадпрыемства «Бакко Бісоў» — адзін з 15 заводаў выдамога французскага канцэрна SNA Europe (Францыя, штаб-кватэра ў Парыжы), які, у сваю чаргу, уваходзіць у структуру міжнароднай карпарацыі Spar-On Inc. (ЗША). Аналагічныя падраздзяленні Spar-on ёсць у Азіі і Амерыцы. Для тых, хто не ведае, адзначым, што карпарацыя Spar-on — суствэнны лідар вытворчасці ручных інструментаў і прылад для авіяцыі, аўтамабільнай, будаўнічай і іншых галін прамысловасці. На працягу ўсёй сваёй 150-гадовай гісторыі кампанія застаецца лідарам у інвацыях і якасці. Пры выробе звычайнага гаечнага ключа Spar-on уключаецца больш за 100 ноў-хай. А ў цэлым парпарачыя мае больш за 700 патэнтаў у ЗША і больш за 1600 — ва ўсім свеце.

Сёння Spar-on уключае 36 заводаў, на якіх працуе 11,5 тыс. чалавек.

Таму не дзіўна, што на ўрачыстым цырымонію адкрыцця новага заводу прыбылі больш за 40 замежных гасцей, у тым ліку прэзідэнт канцэрна SNA Europe Жан П'ер Леўрэ, дырэктары ўсіх асноўных інструментальных і металапрацоўчых заводаў канцэрна са Швецыі, Вялікабрытаніі, Іспаніі, Партугаліі, Францыі, а таксама Кітая, ЗША і Аргенціны.

Нагадаем, што «Бакко Бісоў» — не выначок у Беларусі. Яшчэ ў 1989 годзе шведскім канцэрнам «Сандвік» па выніках міжнароднага тэндэра, які праводзілі Міністэрства станкабудаўнічай прамысловасці СССР і Мінскі інструментальны завод, было створана сумеснае прадпрыемства «Сандвік Бісоў» (Бісоў — скарачана значыць «біметал саваці»). У 1999 годзе яго ны было перайменаванае ў СП «Бакко Бісоў». Яно — рэзідэнт СЭЗ «Мінск» з 2006 года. «Бакко Бісоў» — пакуль адзіны вытворца біметалічных стужачных і колчаўных піл на тэрыторыі краін СНД.

Па словах дырэктара заводу Ларса Кармана, асартымент выпускаемай прадукцыі налічвае больш за 200 тыпаў біметалічных стужачных піл (БСП) шырынёй ад 6 да 54 міліметраў з рознай канфігурацыяй зуба для рэзання практычна ўсіх металаў, дрэва і іншых неметалічных матэрыялаў.

Выкарыстанне ўнікальнай тэхналогіі вытворчасці біметалу і піл дазваляць дасягнуць сусветнага стандарту якасці прадукцыі, пераважна большасць якой — 85% — будзе экспартавана. Дарэчы, пілы з маркы «Бакко» шырока набываюць такія вядучыя аінчыныя заводы, як «Магілёўліфтмаш», БелАЗ, МТЗ, амаль усё дрэвапрацоўчыя прадпрыемствы краіны.

І шчы адна цікавая дэтал. Як заявіў кіраўні адміністрацыі СЭЗ «Мінск» Аляксандр Ахрэмчык, гэты інвестыцыйны праект стаў адным з першых у зоне, рэалізацыя якога ажыццяўлялася без пералынку і затрымак нават у перыяд жорсткага фінансава-эканамічнага крызісу мінулага года.

Леанід **ТУГАРЫН**.

Самыя частыя гоцы ў Беларусі — расіяне, самыя жаданыя — з краін Персідскага заліва

Заходнія турысты пакідаюць 170-200 долараў, арабскія — да 5 тыс.ч. У дзень

За апошні год сярэд наведвальнікаў нашай краіны значна прыбавілася прадстаўніцтва краін Персідскага заліва. Спецыялісты звязваюць гэта са з'яўленнем авіярэісы Мінск—Абу-Дабі. І калі заходнія турысты на дадатковыя паслугі выдаткоўваюць у сярэднім па 170-200 долараў у дзень, то прадстаўніцтва арабскіх краін — у 2-3 разы больш. Некаторыя гоцы трацяць па 3-5 тысяч долараў. Праўда, у турыстычным патоку ў нашу краіну традыцыйна пераважаюць расіяне — 55-60 адсоткаў. Найбольш іх вабяць нашы гарнальнявыя цэнтры «Лагойск», «Сілічы», «Раўбічы», а таксама санаторыі і дзіцячыя лагеры. Акрамя бліжэйшых суседзяў, у дзясятку нашых актыўных наведвальнікаў уваходзяць турысты з Германіі, Вялікабрытаніі, Японіі і ЗША. Напярэдадні Сусветнага дня турызму, які святкуецца 27 верасня, айчынная турыстычная галіна падвела вынікі сваёй дзейнасці. Іх агучыў намеснік міністра спорту і турызму Часлаў Шулга.

Работу за апошні год ён назваў «у цэлым надрадзай». Беларусы за гэты перыяд у параўнанні з аналагічным мінулагоднім на трэць больш сродкаў патрацілі на адпачынак. Замежнікі таксама сталі больш грошай пакідаць у нашай краіне — на 38 адсотка. Колькасць замежных грамадзян, якія прыехалі ў Беларусь з турыстычнымі мэтамі, павялічылася на 117 адсоткаў. І што адметна, турысты ўсё больш наведваюць не нашу сталіцу, а правінцыя: калі летась дзве трэці аб'ёму платных паслуг аказваліся ў Мінску, то летась гэтай ліка істотна знізілася. «Запрацавалі рэгіянальныя праграмы, з'явіўся якасны турыстычны прадукт, і гэта падштурхнувае турысты аддаваць перавагу адпачынку ў сельскай мясцовасці, абласных і раённых цэнтрах», — падкрэсліў Часлаў Шулга.

Асноўны паток турыстаў у рэгіёны па-ранейшаму прыцягваюць міжнародныя спартыўныя спаборніцтвы, а таксама культурныя мерапрыемствы. Сярэд апошніх Часлаў Шулга вызначыў «Кіп Палесся», які даў магчымаць па-новаму паглядзець на гэты раён, а таксама новае аблічча турыстычных праграм па Віцебску, у прыватнасці, у новым фармаце прайшла сьветла падрыхтоўка да «Славянскага базару». Увогуле, як заўважыў намеснік міністра, кожны рэгіён прадставіў новыя віды турыстычнага прадукту. Праўда, усё яны пакуль былі створаныя з дапамогай знешняга інвестара. «Невядомая Еўропа» — праект, які рэалізуе Гродзеншчына з дапамогай еўрапейскіх фондаў на базе Аугустовскага канала. Толькі за мінулы год гэтым маршрутам наведвала ў 4,5 разы больш замежных турыстаў, чым за мінулы. Віцебская вобласць з удзелам

шведскага капіталу рэалізуе праграму «Белая Дзвіна», у межах якой арганізаваны шэраг маршрутаў уздоўж адной самых прыгожых рэк Беларусі — Заходняй Дзвіны.

Увогуле Віцебшчына ў апошні час стала прыкладам для астатніх рэгіёнаў у галіне развіцця турыстычнай інфраструктуры. Па ініцыятыве губернатара Аляксандра Кошыца тут рэалізуецца «Праграма 100» — штогод будзе інфраструктура для адпачынак на 117 адсоткаў. Але найбольш паспяхоўным у мінулым годзе стаў праект «Агратурызм». Сёння ў Беларусі ёсць каля 1114 аграздзіў, які прынялі летась больш за 70 тысяч наведвальнікаў з 39 краін свету. Прычым, як падкрэсліў Часлаў Шулга, сядзіба, як месца адпачынку ў чыстым выглядзе, паступова адыходзіць і саступае месца камбанаваным відам баўлення часу. І арганізуе гаспадар сядзібы або сумесна з гэтымі ўладамі ці са сваімі суседзямі. І тэма «зялёныя маршруты» ці іншыя праграмы

шведскага капіталу рэалізуе праграму «Белая Дзвіна», у межах якой арганізаваны шэраг маршрутаў уздоўж адной самых прыгожых рэк Беларусі — Заходняй Дзвіны.

Увогуле Віцебшчына ў апошні час стала прыкладам для астатніх рэгіёнаў у галіне развіцця турыстычнай інфраструктуры. Па ініцыятыве губернатара Аляксандра Кошыца тут рэалізуецца «Праграма 100» — штогод будзе інфраструктура для адпачынак на 117 адсоткаў. Але найбольш паспяхоўным у мінулым годзе стаў праект «Агратурызм». Сёння ў Беларусі ёсць каля 1114 аграздзіў, які прынялі летась больш за 70 тысяч наведвальнікаў з 39 краін свету. Прычым, як падкрэсліў Часлаў Шулга, сядзіба, як месца адпачынку ў чыстым выглядзе, паступова адыходзіць і саступае месца камбанаваным відам баўлення часу. І арганізуе гаспадар сядзібы або сумесна з гэтымі ўладамі ці са сваімі суседзямі. І тэма «зялёныя маршруты» ці іншыя праграмы

Яны выканалі свой воінскі абавязак

26 верасня ў Баранавічах адбылося развітанне з лётчыкам Аляксандрам Жыгальам і Сяргеем Каваленкам, якія загінулі ў авіякатастрофе на тэрыторыі Ганцавіцкага раёна.

Горад помніц пахаванне пілотаў Аляксандра Жураўлевіча і Аляксандра Марцішкага, якія загінулі год таму ў Польшчы. І вось зноў сумныя праводзіны.

Развітанне з лётчыкамі прыбыў вышэйшай афіцэрскай састаў Міністэрства абароны на чале з міністрам Юр'ем Жадобніным. Сотні жыхароў горада прыйшлі на развітаньню цырымонію. Сярэд прысутных былі і ўдovy А. Марцішкага і А. Жураўлевіча.

— Яны выканалі свой воінскі абавязак перад дзяржавай і ўсім беларускім народам, — адзначыў у развітаньніх слове камандуючы войскамі ЗАТК генерал-маёр Дзмітрый Пахмелкін.

Калі трынаў з загінулымі лётчыкамі стаяла рота ганаровай варты Міністэрства абароны, а за тым адбылося жалобнае шэсце.

Сяргей Каваленку пахавалі ў Бяроза, дзе ён доўга жыў і служыў, а Аляксандра Жыгальу — у Магілёве, адкуль ён быў родам.

Сымон СВІТУНОВІЧ.

Утэрня бланк строгай отчетнасці «Страховой полис обязательного медицинского страхования иностранных граждан» формы 2РН серии ББ в количестве 1 штуки № 215710 Филиала Белгосстраха по Минской области считать недействительным.

УНП 600013344

Утэрня бланк строгой отчетнасці «Страховой полис обязательного медицинского страхования иностранных граждан» формы 2РН серии ББ в количестве 1 штуки № 216200 Филиала Белгосстраха по Минской области считать недействительным.

УНП 600013344

Филиал «Центр «Белтехинвентаризация»

ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ИМУЩЕСТВА

ОАО «ГОМЕЛЬСКИЙ РАДИОЗАВОД»

№ лота	Наименование объекта	Начальная цена продажи, бел. руб.	Сумма задатка, бел. руб.
1	Автомобильный кран КС-4562. Грузоподъемность 20 т. (инв. № 3-0041)	16 382 969	819 000
Продавец имущества: ОАО «Гомельский радиозавод». Цены указаны с НДС. Условия продажи: без торгов. Штат аукционных торгов — 5%. Победитель (президент на покупку) оплачивает вознаграждение Организатору аукциона в размере 5% от цены продажи лота, а также затраты по публикации рекламного информационного сообщения. Адрес объекта продажи: г. Гомель, ул. Обезьяная, 9			
Срок подачи заявления До 17.05.2010 г. по адресу: г. Гомель, ул. Красноармейская, 34/а			
Дата, время, место проведения аукциона 6 октября 2010 г. в 11.00 по адресу: г. Гомель, ул. Красноармейская, 34/а, Гомельское областное управление Филиал РУП «Жилкомунтехника» «Центр «Белтехинвентаризация»			
Номер р/с для перечисления задатка Р/С 3012035310012 в филиале ОАО «БПС-БАНК» по Минской области, код 331, УНП 102353509			
Условие пользования Объекты продаются в собственности			

Подробная информация об условиях участия в аукционе, перечне документов, прилагаемых к заявлению на участие в аукционе, опубликована в газете «Звязда» № 159 от 17.08.2010 г. **Дополнительная информация по тел.:** (0232) 77 37 27, 77 52 87, 77 52 78 (факс).

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ТОРГОВ 29 октября 2010 г.

Инженерное республиканское унитарное предприятие «Белстройцентр» (Продавец) совместно с УП «Минский городской центр недвижимости» (Организатор аукциона) проводят открытый аукцион по продаже квартир без отделки, расположенных в доме 87 по ул. Притыцкого в г. Минск.

№ предмета аукциона	Характеристики квартиры				Площадь, кв.м			Начальная цена, руб.	Размер задатка, руб.
	№ квартиры	кол-во комнат	этаж	подъезд	общая по СНБ	общая	жилая		
1	97	3	15	2	94,6	81,0	44,5	305 086 324	3 050 000
2	100	3	15	2	95,2	81,2	44,9	307 007 820	3 070 000
3	122	1	7	3	53,5	49,7	22,2	172 779 931	1 727 000

Аукцион состоится **29 октября 2010 г. в 15.00** по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39.

К участию в аукционе допускаются: граждане Республики Беларусь независимо от места проживания и нуждаемости в улучшении жилищных условий; иностранные граждане и лица без гражданства, постоянно проживающие в Республике Беларусь и занимающиеся на законных основаниях трудовой, хозяйственной или иной деятельностью; иностранные граждане и лица без гражданства, не проживающие на территории Республики Беларусь, которые в соответствии с международными договорами вправе приобретать квартиры в Республике Беларусь;

юридические лица, зарегистрированные на территории Республики Беларусь, представившие организатору аукциона следующие документы:

- заявление на участие в аукционе;
- заявление об ознакомлении с предметом аукциона;
- подписанное соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона;
- копия платежного документа о внесении задатка в размере 1 процента начальной цены предмета аукциона;
- физические лица — ксерокопию паспорта;
- юридические лица — доверенность, выданную представителю юридического лица (за исключением случаев, когда юридическое лицо представляет его руководителем), или документ, подтверждающий полномочия руководителя юридического лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица (копии свидетельств о государственной регистрации и устава), информационное письмо с указанием банковских реквизитов.

Задаток для участия вносится на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012024570010 в филиале ОАО «БПС-Банк» по Минской области, код 153001331, УНН 190398583.

Заявитель, желающий участвовать в торгах по нескольким предметам аукциона, вносит задаток в размере, установленном для предмета аукциона с наибольшей начальной ценой.

При подаче документов на участие в аукционе: физическое лицо предьявляет паспорт, его представитель — паспорт и доверенность, удостоверенную нотариально; иностранный гражданин и лицо без гражданства — документ, подтверждающий проживание в Республике Беларусь и занятие на законных основаниях трудовой, хозяйственной или иной деятельностью;

представитель юридического лица — документ, подтверждающий полномочия руководителя (представителя) юридического лица.

При отсутствии у физического лица открытого в учреждении банка лицевого счета счет должен быть открыт до подачи заявления на участие в торгах и указан в соответствующем заявлении.

Квартиры продаются только для использования под жилье. Договор купли-продажи квартир с гражданами подлежит в установленном порядке государственной регистрации в Республиканском унитарном предприятии «Минское городское агентство по государственной регистрации и земельному кадастру». Расходы, связанные с государственной регистрацией договора купли-продажи и основанного на нем переходе права собственности, оплачиваются победителем аукциона.

Задаток возвращается всем участникам аукциона, кроме участников аукциона, выигравших торги, в течение 5 рабочих дней со дня проведения аукциона. Задаток возвращается только на лицевой счет участника аукциона по письменному заявлению, в котором указаны все необходимые

КЛЮЧЫ АД ВЫБАРАЎ ЗНАХОДЗЯЦЦА Ў КІШЭНІ БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
Будзе далей удасканальвацца і сацыяльная сфера вёскі. Усе аграгарадкі будуць даведзены да поўнай адпаведнасці сваім паштартам. Аграгарадок павінен стаць не толькі месцам утульнага пражывання сялян, але і цэнтрам іх эфектыўнай і добра аплатаемай працы. Зарплата на вёсцы павінна павялічыцца як мінімум удвая.

«Асаблівасць наступнай пяцігодкі, калі казаць пра стай мовы, будзе ў тым, што нам неабходна паскорыцца і «бегчы» ўдвай хутчэй. Каб у гэтай мітусні нас, калі застанемся ў хваце, не раздзілілі. Каб мы не адсталі і потым зноў гераічна не пераадолялі за вялікія грошы гэта адставанне. Нам трэба працаваць больш эфектыўна і хутка. І будзеце гатовыя, калі нам даведзецца працаваць (няхай гэта непапулярна сёння прагучыць у перадавыбарную кампанію): дысцыпліна як на вёсцы, так і ў цэлым у краіне павялічыцца, калі казаць пра стай мовы, таксама удвая» — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

На яго думку, з-за расхлябанасці, неарганізаванасці, недысцыплінаванасці мы не атрымаем 25 працэнтаў эфекту. А значыць, мы маглі б на гэтыя 25 працэнтаў быць багацейшымі. І ў гэта не трэба ўкладваць грошы. Патрэбныя дысцыпліна, парадка. Гэты рэсурс у будучай пяцігодцы мы абавязна выкарыстаем спаўна.

Напрыканцы выступлення Прэзідэнт ад імя ўсяго беларускага народа падазякаваў усім, хто так ці інакш мае дачыненне да ўраджкога сёлета года, пажадаў ім моцнага здароўя, дабрабыту і правітання. А затым былі ўзнагароджаныя пе-

раможцы рэспубліканскага спаборніцтва. У прыватнасці, камбайнеры — Ганаровым дыпламам і легкавым аўтамабілем. Альбо, калі такая ўзнагарода механізатару ўжо ўрачылася на ранейшых «Дажынках» — кампютарам і грашовай прэміяй у суме 9 мільёнаў рублёў. За высокую вынікі ў вырошчванні збожжавых культур, забеспячэнне эканамічнай эфектыўнасці сельскай гаспадаркі, развіццё сацыяльнай сферы вёскі калектывы аграпрамысловага комплексу Гродзенскай і Брэсцкай абласцей удастоеныя Падазкі кіраўніка дзяржавы. Упершыню на рэспубліканскіх «Дажынках» адзначаны Ганаровым дыпламам і грашовымі прэміямі дасягненні ў вытворчасці насення кукурузы.

У гутарцы з журналістамі Прэзідэнт адказаў на шэраг актуальных пытанняў. У прыватнасці, ці няма небяспекі, што нашы прадукты харчавання будуць вывозіцца ў суседнія краіны, дзе сёлета з-за засухі быў неуроджай? Аляксандр Лукашэнка запэўніў, што дэфіцыту прадуктаў харчавання ў рэспубліцы не будзе: «Калі навокал пачынае штарміць, то гэта не значыць, што ў нас будзе ціша і лобата. Безумоўна, будзе ці і нас. Але я вас запэўніваю, што без кавалка хлеба, без крэйва, мяса і малака наша Беларусь ніколі не застанецца. Таму што ў нас ёсць, адкуль гэта ўзяць, ёсць нармальныя запасы. У нас не выразана палогоў кароў — значыць, будзе малако. Прыбылі значна палогоў мясное — значыць, будзе мяса. Гэта запас, які сёння знаходзіцца на фермах, і яго ніколі нікуды не вывезе. Калі будзе цяржка, мы знойдзем схему, каб на прымальнай цане сваю прадукцыю давесці да спажывцоў Беларусі».

Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што менавіта захаванасць вырашчанай прадукцыі з'яўляецца сёння галоўным патаннем.

Потым прадстаўнікі СМІ папрасілі кіраўніка дзяржавы пракаментаваць заяву некаторых так званых экспертаў ад апазіцыі, якія сцвярджаюць, што павышэнне зарплат, пенсій і стывендый у гэтым годзе звязана з падрыхтоўкай улады да прэзідэнцкіх выбараў, а пасля выбараў сітуацыя быццам бы зменціцца ў горшы бок.

У адказ на гэта Аляксандр Лукашэнка сказаў: «Ці тое яшчэ будзе: да 19 снежня (дзень прэзідэнцкіх выбараў у Беларусі) вам столькі напішуць і столькі раскажуць, што вы самі здзівіцеся». «Нас палохалі ўжо шмат-шмат разоў і дэвальвацыяй, і ростам цэнаў, і абвалам, і знішчэннем, і «свіным», і «птушым» грыпам. Я заўсёды сумленна і адкрыта кажаў: супакойцеся, беларусы. Калі заўтра будзе цяжка, я сам вам пра гэта скажу, я ў гэтым буду зацікаўлены, каб людзі падрыхтаваліся. Сёння няма ніякай крытычнай сітуацыі», — адзначыў беларускі лідар. Аляксандр Лукашэнка заявіў: «Нашым апанентам, так званым, я іх называю ворагамі нашай краіны, праўда, не вельмі згодныя, але я яшчэ раз паўтары: нашым ворагам народа выгадна дэстабілізаваць абстаноўку, на фінансавым рынку гэта, у сферы цэн, палітыкі, эканомікі, ці ў сферы бяспекі для таго, каб нават не выйграць гэтыя выбары, а паказаць,

што Лукашэнка не здольны. Усё гэта палітыка. Прыдзе Новы год, паглядзіце — пра гэта перастаюць пісаць».

«Але я хачу папярэдзіць, што час у нас складаны. Вы бачыце гэты націск жудонцы з усіх бакоў. І яны думваюць, што могуць неяк мяне нахіліць і краіну разваліць. Я чарговы раз гавару: я не нахіліма, я ўмею слухацца, рабіць высновы, улічваць чужое меркаванне, ісці на кампрамісы, але нахіліць мяне дарэмна таму, што ёсць вы, ёсць Беларусь і ёсць воля гэта прыгараджаць, якую мы не можам нікому аддаць. І наогул не можам? Калі хто-небудзь хоча, каб мы некаму гэта зрабілі, калі ласка, плаціце грошы — мы вам зробім. Але націскаць на нас бесперспектыўна», — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы.

«Палохаць будуць, але нам трэба супакойцца і займацца сваёй справай. Яшчэ на палях шмат бульбы, лён убраў — трэба яго перапрацаваць, каб было сваё адзенне, сёння на палях добры ўраджай агародніны — яго трэба сабраць і захаваць. Увогуле, усё ў нас ёсць для таго, каб абудзіць, апрацуваць і паесці. Таму выхываем, як бы нас ні палохалі, я бы нам ні раілі МВФ, Расія, Еўропа. У нас ёсць свае мазгі. Мы будзем выходзіць з таго, што ёсць», — рэзюмаваў Аляксандр Лукашэнка.

Каментуючы некаторыя прагнозы наконт дэвальвацыі рубля, Прэзідэнт сказаў, што трэба падрыхтавацца не да дэвальвацыі, а да таго, каб «спакойна жыць і карміць свае сем'і». «Самы просты варыянт, каб у фінансаво-эканамічнай сферы дэстабілізаваць абстаноўку — гэта парадзіць паніку ў насельніцтва. Маўляў, заўтра з рублём нешта будзе і так далей, бяжыце ў абменнік і мянцянне на долары».

яны ў вас. Мая справа як Прэзідэнта, нягледзячы на тое, што я ўдзельнічаю ў гэтых выбарах, забяспечыць абсалютную прэзыдэнцкую і сумленнасць на выбарах. Вы разумееце, чаму я больш за ўсё ў гэтым зацікаўлены. І справа не ў тым, прызнаючы — не прызнаючы, легітымны — нелегітымны. Мне ж трэба, каб вы сапраўды, рэальна падрыхтавалі прэзідэнта, а не з пункту гледжання фарсіфікацыі. Ну і навошта, каб пець гадоў потым папракалі, што мы фарсіфікавалі гэтыя выбары. Самы зацікаўлены чалавек, каб гэтыя выбары прайшлі адкрыта і сумленна — гэта я. Вы гэта павінны ведаць. А ключы сёння не ў Крамлі, а ў Мінску, Гродне, Лідзе, маленькіх вёсках, сёлах, у кішэннях нашых ветэранў, пенсіянераў, студэнтаў, моладзі, ваенных людзей. Вось там гэтыя ключы».

На думку Прэзідэнта, «ніякага ўплыўу Крамлі на гэтыя выбары не акажа». «Але, калі і акажа, як было да гэтага часу, то толькі ў плане станоўчага, з пункту гледжання цяперашняй улады. Вы ведаеце, што ўвесь гэты бруд аказваўся на руку не ім, а нам. Дай Бог, каб яны і далей влілі гэту кампанію», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

Заўвагу журналіста аб рэзка змененых палітычных схільнасцях многіх кандыдатаў Аляксандр Лукашэнка назваў правільнай. «Дзеючы асобы адны і тыя ж. Учора яны ігралі на заходняй скрыпцы, сёння іграюць на балалайцы ў Маскве. І гэтым яны сабе поўнацэнна знішчаюць», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

«Ну, няўжо вы не разумееце, што гэта людзі, якія наогул не маюць не тое што стрыхны, яны маюць іх. У мяне складваецца ўражанне: ці хацелі яны наогул прысці да ўлады ў Беларусь? Напэўна, не», — адзначыў кіраўнік дзяржавы. Ён таксама дадаў: «Гэта іх бізнес. Я я вам кажаў: плацілі на Захадзе, бралі грошы там, яны едуць не толькі на «агледзіны» туды, яны едуць туды для таго, каб атрымаць добрыя грошы. Ёсць людзі, якія ім гэтыя грошы плацілі. Мы ведаем, хто плаціць».

«На здароўе. Гэта таксама інвестыцыі ў наша грамадства. Выбары скончацца, грошы ў іх застаюцца, можа нехта што-небудзь купіць на нашым рынку, заплаціць грошы», — адзначыў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка лічыць, што «нам трэба супакойцца і менш глядзець па баках». «Яшчэ раз кажу, нікому мы ключы ад выбараў не аддадзім. Яны будуць у беларускага народа», — рэзюмаваў кіраўнік дзяржавы.

«Някага ўплыўу Крамлі на гэтыя выбары не акажа». «Але, калі і акажа, як было да гэтага часу, то толькі ў плане станоўчага, з пункту гледжання цяперашняй улады. Вы ведаеце, што ўвесь гэты бруд аказваўся на руку не ім, а нам. Дай Бог, каб яны і далей влілі гэту кампанію», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

Заўвагу журналіста аб рэзка змененых палітычных схільнасцях многіх кандыдатаў Аляксандр Лукашэнка назваў правільнай. «Дзеючы асобы адны і тыя ж. Учора яны ігралі на заходняй скрыпцы, сёння іграюць на балалайцы ў Маскве. І гэтым яны сабе поўнацэнна знішчаюць», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

«Ну, няўжо вы не разумееце, што гэта людзі, якія наогул не маюць не тое што стрыхны, яны маюць іх. У мяне складваецца ўражанне: ці хацелі яны наогул прысці да ўлады ў Беларусь? Напэўна, не», — адзначыў кіраўнік дзяржавы. Ён таксама дадаў: «Гэта іх бізнес. Я я вам кажаў: плацілі на Захадзе, бралі грошы там, яны едуць не толькі на «агледзіны» туды, яны едуць туды для таго, каб атрымаць добрыя грошы. Ёсць людзі, якія ім гэтыя грошы плацілі. Мы ведаем, хто плаціць».

«На здароўе. Гэта таксама інвестыцыі ў наша грамадства. Выбары скончацца, грошы ў іх застаюцца, можа нехта што-небудзь купіць на нашым рынку, заплаціць грошы», — адзначыў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка лічыць, што «нам трэба супакойцца і менш глядзець па баках». «Яшчэ раз кажу, нікому мы ключы ад выбараў не аддадзім. Яны будуць у беларускага народа», — рэзюмаваў кіраўнік дзяржавы.

«Някага ўплыўу Крамлі на гэтыя выбары не акажа». «Але, калі і акажа, як было да гэтага часу, то толькі ў плане станоўчага, з пункту гледжання цяперашняй улады. Вы ведаеце, што ўвесь гэты бруд аказваўся на руку не ім, а нам. Дай Бог, каб яны і далей влілі гэту кампанію», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

Барыс ПРАКОПЧЫК. Фота БЕЛТА.

НАВАРАЖЫЛА НА 87 МІЛЬЁНАЎ...

А «лекі» хавала... у яме вулічнай прыбыральні

Бацька адной кліенткі правінцыйнай вопытнай «знахаркі» нават дамоў вёсцы прадаў, каб дачка магла разлічыцца з ёй за паслугі. Працавала наша гераіня-варажбітка ў Палцаву. Пра яе ведалі многія і шчыра верылі ў тое, што яна валодае нейкай таемнай сілай. Таму і спадзяваліся даверлівыя жанчыны, што Галіна (назвам так «экстрасэнса» — А.Л.) рэальна можа і мужа вярнуць, дапамагчы знайсці пры дапамозе «магічных сіл» дастойнага жаніха. Ды і, расказваючы, вельмі добра лечыць Галіна сям'ю розных захворваных. Маўляў, урачы ж нашы нічога не ведаюць, толкі паперы ўмоўна добра запяўняюць, а Галіна — знахар, якая атрымала веды і навыкі ў спадчыну. Ах, шкада вас, даверлівыя палачанкі!

Безумоўна, Галіна не працавала бясплатна. Каб абгрунтаваць тое, што грошы ёй патрэбныя ў першую чаргу для работы, прадумвала сям'ю розных казкі. «Ікону з Іерусаліма прывязу! Дапаможа абавязкова табе! Энергетыкі ў іконы многа цудоўнай!» — абяцала адной кліентцы. «Магічную свечку запалім, праколём здзімем. Грошы патрэбныя, каб абраз прывезці з-за мяжы!» — гаварыла другой. Па парадах знахаркі людзі таксама пілі «цудадзейную ваду», каб зніклі хваробы, праблемы.

І людзі так ёй верылі! Некаторыя нават банкаўскія крэдыты бралі, каб вялікі грошы заплаціць народнаму «лекару». І залатыя выбары дарылі, каштоўныя рэчы, некаторыя разлічыліся за дапамогу нават мёртвыя і бытавымі прыборамі... У сваю чаргу добрая «лекарка» перыядычна канстатавала, што платы недастаткова. Маўляў, больш патрацілася, чым ёй заплацілі.

Так працягвалася прыкладна год. Невядома, колькі б яшчэ магла падмануць «знахарка» людзей, калі б некаторыя яе кліенты не расчараваліся ў ёй. Ну, не дапамагалі ім ні магічныя рытуалы, ні сеансы пазбаўлення ад праклёну! Пра бурную «магічную» дзейнасць Галіны ад яе кліентаў стала вядома праваахоўным органам. Пацярпелыя і іх сваякі, якія таксама заблілі трыгоў, у адзін голас канстатавалі, што падманула іх «знахарка»: «Заблыталіся мы, дапамажыце грошы вярнуць»...

Думаецца, што нечаканы візіт міліцыянераў здзівіў і спужаў «лекару»? Ды не! Вяла сябе вельмі спакойна. Адказвала на ўсе пастанавыя пытанні. Але, паводле яе слоў, нікім крыміналам не займалася. Так, дапамагала людзям, якія прыходзілі да яе. Але ж ніколі нічога сама ў іх не прасіла ў якасці аплаты. Грэх жа гэта!

Падчас агляду прыватнага жыллага дома і падворка «знахаркі» міліцыянеры ў яе вулічнай прыбыральні знайшлі «лекі». Як высветлілася, у пакетах знаходзіліся наркатыкі. Аж 66 доз! «Лекарка» спрабавала «вывернуцца»: «Ды не маё гэта! Вы што! Не ведаю, адкуль гэты ўзлеся! Якія наркатыкі? Вы мо самі падкінулі, ці тыя, каму я не падабаюся. А я ж не дароў, каб усім падабацца! Зайздросцілі мне!» — прыкладна так тлумачыла знойдзеныя ў прыбыральні знаходку «лекарка». Праўда, потым раптам змяніла, што знаёмы папрасіў захаваць пакеты.

Як паведаміла «Звязда» **Аксана БЕЛЕВА, начальнік аддзела пракурорыці Віцебскай вобласці**, прыгаворам суда па суккупнасці злачынстваў «лекару» асудзілі строг: да пазбаўлення волі на 9,5 года з канфіскацыяй маёмасці. Яна таксама павінна кампенсавать страту, нанесеную яе кліентам. Устанавілі дакладна, што іх было чацвёрца. А колькі было насамрэч, — невядома. Многія, напэўна, пасаромеліся прызнацца, што звярнуліся не ў паліклініку і не да псіхолага, а да нейкай «лекаркі». З надзеяй і верай. Пайшлі б лепей у храм!

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Універсальны агляд Беларусі

САВЕТ па правах чалавека ААН аднагалосна зацвердзіў на сваёй 15-й сесіі даклад па выніках універсальнага перыядычнага агляду Беларусі.

Прадстаўнікі розных дзяржаў, якія выступілі пры абмеркаванні дакладу, падкрэслілі наўнясць у Беларусі палітычнай стабільнасці, эфектыўна дзейнай эканомікі, прагрэсу ў сацыяльна-эканамічным развіцці. Былі дадзены высокія ацэнкі дзеянням урада Беларусі па дэмакратычным дасягненні Мэтаў развіцця тысячгадоўдзя — сваеасаблівай стратэгічнай праграмы дзейнага дзяржаў-членаў ААН да 2015 года. У ходзе спрэчак таксама было адзначана, што Беларусь

у сваім рэгіёне дасягнула значных поспехаў у скарачэнні беднасці, забеспячэнні усеагульнай адукацыі, занятасці насельніцтва, доступу да медыцынскага абслугоўвання. Гэтыя дасягненні дазволілі Беларусі ўвайсці ў лік лідараў па такім паказчыку як індэкс чалавечага развіцця ААН. Прысутныя высока ахарактарызавалі намаганні Беларусі па супрацьдзеянні гандлю людзьмі.

На погляд замежных спецыялістаў, механізм універсальнага перыядычнага агляду з'яўляецца сёння эфектыўным і вартым даверу інструментам ацэнкі дзейнасці дзяржаў у галіне правоў чалавека.

Леванід ТУГАРЫН.

Гаворыш па-беларуску? — Si! — Sehr gut!

Вы павіншавалі сваіх сяброў-пацітоў? Еўрапейскі дзень моў з 2001 года адзначаюць 26 верасня. Веданне замежных моў адкрывае шмат магчымасцяў для новых стасункаў, таму ў Еўропе ўсё больш людзей, якія ведаюць, акрамя сваёй роднай, яшчэ якую-небудзь мову.

Колькі моў вы ведаеце? З гэтым пытаннем мы «пайшлі ў народ».

Не адну... Вольга Беляя вучыцца на філалагічным факультэце БДУ. Размаўляе на англійскай, нямецкай, іспанскай і турэцкай мовах.

— **Воля, адкуль такі «лінгвістычны размах»?**

— Маё знаёмства з замежнымі мовамі пачалося ў першым класе з вывучэння англійскай. Спачатку мне падабаўся характар нашых заняткаў. Хто не прыдзе ў захапленне ад песені, вершў, ды і проста слоў, якія цікава гучаць? Пасля 3-га класа мне пашанцавала — я паехала ў Іспанію. Вось тут і пачаўся суровы вопыт вывучэння замежнай мовы. Думаю, менавіта той факт, што з дзяцінства мне даводзілася размаўляць на чужой мове з людзьмі іншага менталітэту, паспрыяў развіццю «наліглотных» здольнасцяў. Пасля, ва ўніверсітэце, акрамя абавязковых англійскай і нямецкай, я пачала вывучаць турэцкую мову. Хацелася чагосьці новага і экзатычнага. Кітайскія іерогліфы не асабліва мяне цікавілі, таму я выбрала турэцкую. Летам на адпачынку спатрэбіцца.

— **Як думаеце: паліглотам хутчэй стане чалавек, які з бяскожнай цяпленнем зубрыць замежныя дзеясловы, ці проста хішчалівец, у якога талент да моў ад нараджэння?**

— З майго вопыту скажу, што вывучыць мову працей апашням. Лепш, калі ён пазнаёміцца з ёй у дзяцінстве. Дзеці больш узраўнялы, чым дарослыя. І памяць у іх добрая. І найлепшы варыянт — трапіць у асяроддзе, у якім карыстаюцца жывой мовай. Тады не будзе іншага выйсця, толькі як загаварыць на ёй.

— **У якія цікавыя сітуацыі ты трапляла дзякуючы сваёму веданню моў?**

— Шмат смешных выпадкаў было, калі ў Беларусі прыязджаюць такія экзатычныя турысты, якія іспанцы ці туркі. Яны ж думваюць, што іх родную мову ніхто не разумее ў нас. Аднойчы іспанцы ў краме ніяк не маглі разабрацца з нашым асартыментам, а я ім дапамагла. Ці воль у ліфце кітаічанка намагалася нешта сказаць немцу на англійскай мове. А ён усё не разумее, чаго ж ад яго хочучы. Таксама прыйшлося ўмяшчацца.

Пераймай! У КААПЕРАТЫВЕ «ВЕСКАП» ПРАБЛЕМЫ ВЫРАШАЮЦЬ СУПОЛЬНА

На Століншчыне сёлета створаны і працуюць першы ў нашай краіне спажывецкі сельскагаспадарчы забеспячэнска-збытавы кааператыў

Носіць ён назву «Вескап». Зарэгістравана кааператыў у вёсцы Вялікічы. У склад яго ўваходзіць жыхары гэтай вёскі, якія сабраліся для таго, каб сумесна набываць патрэбнае абсталяванне і матэрыялы, рэалізаваць вырашчаную прадукцыю. Цяпер для іх гэта наможа лягчэй, чым было ў мінулыя гады.

Адна з асноўных задач, якая акреслена ў статуте кааператыва, — палепшыць атрыманне і зніжэнне рэсурсаёмкасці пры вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі і выдзелены сельскай гаспадаркі ва ўмовах асаблівасці гаспадарак.

Як гэта атрымавацца на першых этапам станаўлення кааператыва, пацікавілася ў яго заснавальнік.

— Вось мы бралі сёлета плёнку на ўсіх членаў кааператыва, — расказваець яны. — Эканомія для нас як юрыдычнай асобы складала восем мільёнаў. Гэта адна з ідэй кааператыва — абыходзіць непатрэбных пасрэднаў (перакупшчыкаў) і самастойна выйсці на моцныя аптовыя базы ці рознічныя сеткі, каб тое што вырасла, з аднаго боку, прыносіла большы прыбытак вытворцам, а з другога, — стала таннейшым для простых пакупнікоў.

Рэалізаваў прадукцыю сёлета праз кааператыў. Агрукі, памідоры, капуста ішлі да аптовых пакупнікоў. Гэта адна з ідэй кааператыва — абыходзіць непатрэбных пасрэднаў (перакупшчыкаў) і самастойна выйсці на моцныя аптовыя базы ці рознічныя сеткі, каб тое што вырасла, з аднаго боку, прыносіла большы прыбытак вытворцам, а з другога, — стала таннейшым для простых пакупнікоў.

Старшынёю кааператыва з'яўляецца Канстанцін Іванавіч Машлякевіч. Менавіта яго называюць «старэйшым навуковым супрацоўнікам». Па спецыяльнасці Канстанцін — аграном.

Усё пачалося гадоў дваццаць таму. Сябравалі разам са школы, разам спрабавалі брацца за ўсе справы, разам кансультаваліся, дапамагалі ў вырашэнні сацыяльных праблем роднай вёскі. Неабыжавыя яны людзі. Кожны перажывае за сваю маленькую радзіму, за свой родны куточак.

Прыязду толькі некалькі прыкладу. Было гэта крыху раней. У мясцовым ДOME культуры ўсё дах. Маладыя хлопцы звярталіся па дапамогу, але безвынікова. Тады яны самастойна ўзяліся за работу. Набылі неабходныя матэрыялы і за дзве гадзіны адрамантавалі дах, які не турбаваў адпачывальнікаў цілы год.

Пасля ўзяліся наводзіць парадак на дыскацыях. Вывозілі тых, хто курыў у памяшканні ці пачынаў сваркі.

А ў мінулым годзе яны загарэлі ідэяй паставіць у цэнтры вёскі ёлку. Купілі, паставілі, упрыгожвалі. Назіралі за ёю некалькі дзён, пакуль не ўпоўнілі, што ніякай шкоды ніхто з вясцоўцаў не зробіць. Так ёлка радавала вялікім усе навагоднія святы.

Усё пачалося гадоў дваццаць таму. Сябравалі разам са школы, разам спрабавалі брацца за ўсе справы, разам кансультаваліся, дапамагалі ў вырашэнні сацыяльных праблем роднай вёскі. Неабыжавыя яны людзі. Кожны перажывае за сваю маленькую радзіму, за свой родны куточак.

Прыязду толькі некалькі прыкладу. Было гэта крыху раней. У мясцовым ДOME культуры ўсё дах. Маладыя хлопцы звярталіся па дапамогу, але безвынікова. Тады яны самастойна ўзяліся за работу. Набылі неабходныя матэрыялы і за дзве гадзіны адрамантавалі дах, які не турбаваў адпачывальнікаў цілы год.

Пасля ўзяліся наводзіць парадак на дыскацыях. Вывозілі тых, хто курыў у памяшканні ці пачынаў сваркі.

А ў мінулым годзе яны загарэлі ідэяй паставіць у цэнтры вёскі ёлку. Купілі, паставілі, упрыгожвалі. Назіралі за ёю некалькі дзён, пакуль не ўпоўнілі, што ніякай шкоды ніхто з вясцоўцаў не зробіць. Так ёлка радавала вялікім усе навагоднія святы.

Усё пачалося гадоў дваццаць таму. Сябравалі разам са школы, разам спрабавалі брацца за ўсе справы, разам кансультаваліся, дапамагалі ў вырашэнні сацыяльных праблем роднай вёскі. Неабыжавыя яны людзі. Кожны перажывае за сваю маленькую радзіму, за свой родны куточак.

Прыязду толькі некалькі прыкладу. Было гэта крыху раней. У мясцовым ДOME культуры ўсё дах. Маладыя хлопцы звярталіся па дапамогу, але безвынікова. Тады яны самастойна ўзяліся за работу. Набылі неабходныя матэрыялы і за дзве гадзіны адрамантавалі дах, які не турбаваў адпачывальнікаў цілы год.

Пасля ўзяліся наводзіць парадак на дыскацыях. Вывозілі тых, хто курыў у памяшканні ці пачынаў сваркі.

А ў мінулым годзе яны загарэлі ідэяй паставіць у цэнтры вёскі ёлку. Купілі, паставілі, упрыгожвалі. Назіралі за ёю некалькі дзён, пакуль не ўпоўнілі, што ніякай шкоды ніхто з вясцоўцаў не зробіць. Так ёлка радавала вялікім усе навагоднія святы.

Усё пачалося гадоў дваццаць таму. Сябравалі разам са школы, разам спрабавалі брацца за ўсе справы, разам кансультаваліся, дапамагалі ў вырашэнні сацыяльных праблем роднай вёскі. Неабыжавыя яны людзі. Кожны перажывае за сваю маленькую радзіму, за свой родны куточак.

Прыязду толькі некалькі прыкладу. Было гэта крыху раней. У мясцовым ДOME культуры ўсё дах. Маладыя хлопцы звярталіся па дапамогу, але безвынікова. Тады яны самастойна ўзяліся за работу. Набылі неабходныя матэрыялы і за дзве гадзіны адрамантавалі дах, які не турбаваў адпачывальнікаў цілы год.

У КААПЕРАТЫВЕ «ВЕСКАП» ПРАБЛЕМЫ ВЫРАШАЮЦЬ СУПОЛЬНА

НЕ ПРА БОЧКУ...

Валянцінкі

Здалёк... На гэты раз — нават велімі: пачатак мінулага стагоддзя, вакзал, дзіва-дзіўнае — ці не першы паравоз. Уверсе, на прыступках яго, стаіць машыніст, унізе — чарнава хлпаня.

— Дзядзечка, — захоплена цягне яно, — што ты ведаеш такую складаную тэхніку?! І можаш ёй кіраваць?!

— Магу, — з форсам адзваецца машыніст.

— Як і ты разумны, дзядзечка! Доўга вучыўся?

— А то ж!

— Дзядзечка, а можа, ты пракаціў бы мяне? Ну, хоць трошчкі...

— Не...

— Ну тады хоць у кабіну, можа, пусці — паглядзець...

— Я скажаў: не!

— Ну хоць вочкам адным... Калі ласка!

— Згінь, смакчкі! — гне сваё «дзядзечка».

А вось дзіця — ужо не:

— Праганяеш, так? — з сумам пытае яго... — Фарсіш? А чым, дзядзечка? У бочку з дымам залез і думаеш, што герой? Не!

Гэта — анекдот (а мо і насамроч будзе). Зараз — чыстая праўда. Венар. Дождж. Народу ў тралей-бусе — не зайці, калі зайшоў, не павярнуцца і сумку амаль не прыткнуць. А тут ішч адна бяда — з натоўпу, як з-пад ямлі, «вынірвае» кантралёр, правярае білеты.

Кажу, што ведаю (прычым дакладна):

- У мяне — праязны.
- Прэдыяте! — грозная загадвае цётка.

Загадава словам, загадвае галасам, які не цярпіць пярчанню, загадвае позіркамі. Ды што там — усёй паставай сваёй — суровай, важнай — «дырктарці Савецкага Саюза» ці па меншай меры — усяго сталінскага транспарту.

З ёй, вась толькі, не пажартуеш, не скажаш, што нядаўна глядзелася ў пюстэрка і, здаецца, не выглядала чалавекам, які можа ездзіць без білета (а тым больш у вочны падманваецца...), з ёй не падзеліліся досведам і назірляльнасцю, ёй не патлумачыць, што ў салоне цесна, што білет недзе ў сумцы, далёка...

Яна чкае аднаго — паперкі і, пры гэтым, што называецца, не стаіць — вісці над душой.

Таму, цяжка ўздыхнуўшы і зраўмеўшы (прабачце!), што ёсць не толькі мужчыны, якім лягчы сем разоў аддацца, чым адзін раз патлумачыць, чаму ты згэтага не хочаш, большую сумку стаўляю на

туфлі (іншага месца няма), з малой веліччю апакашалёк, з кашалька — білетам. Падаю. І ў тое ж імгненне бачу, як мяняецца суровы твар кантралёра, як блішчаць (ад радасці?) Гоначу? Пыкі...) ягоныя вочы!

— Чо это?! — пераможна пытаецца кабета.

- Праязны.
- На какой месяц?
- На жнівень.
- А теперь — што?

Гэта, як для мяне (занятыя гадзін не назіраюць), пытанне: ага — прыпамінаю — учора ці заўчора зайздрыцца настаянікам (хадзілі па вуліцы з кветкамі). Значыць, што — верасень?

Вінавата. Прабачаеся. Ізноў лезу ў кашалёк (вялікая грошы, вялікая «хованкі»...), ізноў достаю праязны. Гаты — на ліпень.

— Вы што — іздываеце? — абражаецца кантралёр. — Я вас сажаў!.. Вы мне майскі еше дастаньте!

Мне вельмі няёма, вельмі сорамна за сваю нехайнасць (трэба ж, кулячкі новы праязны, выйдваць старэй).

Цётка ж маю вінаватасць разуме па-свойму. І мае падставы: я падманулі, ёй паказалі аж дзве неабразныя паперкі. Значыць, неабразны проста няма! А ёсць — згоўлены «зац», парушалічкі падачу. І скажаць яму можна усё! Ну, што папрывыкалі ездзіць без білетаў, эканоміць ды яшчэ і нешта строіць з сябе, што трэба мець хоць кроплю сумлення і плаціць, а не дык хадзіць пехатою... І не падманваць, што праязні!.. Во вась з ёй такі нумар ніколі не пройдзе! Яна такіх халашчыкаў бачыць здалёку і наскрозь, і што, калі яны не хочучь аддаваць 700 рублёў на талончык, то будучь аддаваць куды болей — на штраф...

Слухаць гэты досыць гучны маналог было б сорамна. І крыўдна! Калі б не было... смешна. Бо падчас яго ў успамінаю, што праязны купляў у заўважанага чалавека, які можа ездзіць без білета (а тым больш у вочны падманваецца...), з ёй не падзеліліся досведам і назірляльнасцю, ёй не патлумачыць, што ў салоне цесна, што білет недзе ў сумцы, далёка...

Яна чкае аднаго — паперкі і, пры гэтым, што называецца, не стаіць — вісці над душой.

Таму, цяжка ўздыхнуўшы і зраўмеўшы (прабачце!), што ёсць не толькі мужчыны, якім лягчы сем разоў аддацца, чым адзін раз патлумачыць, чаму ты згэтага не хочаш, большую сумку стаўляю на

туфлі (іншага месца няма), з малой веліччю апакашалёк, з кашалька — білетам. Падаю. І ў тое ж імгненне бачу, як мяняецца суровы твар кантралёра, як блішчаць (ад радасці?) Гоначу? Пыкі...) ягоныя вочы!

— Чо это?! — пераможна пытаецца кабета.

- Праязны.
- На какой месяц?
- На жнівень.
- А теперь — што?

Гэта, як для мяне (занятыя гадзін не назіраюць), пытанне: ага — прыпамінаю — учора ці заўчора зайздрыцца настаянікам (хадзілі па вуліцы з кветкамі). Значыць, што — верасень?

Вінавата. Прабачаеся. Ізноў лезу ў кашалёк (вялікая грошы, вялікая «хованкі»...), ізноў достаю праязны. Гаты — на ліпень.

— Вы што — іздываеце? — абражаецца кантралёр. — Я вас сажаў!.. Вы мне майскі еше дастаньте!

Мне вельмі няёма, вельмі сорамна за сваю нехайнасць (трэба ж, кулячкі новы праязны, выйдваць старэй).

Цётка ж маю вінаватасць разуме па-свойму. І мае падставы: я падманулі, ёй паказалі аж дзве неабразныя паперкі. Значыць, неабразны проста няма! А ёсць — згоўлены «зац», парушалічкі падачу. І скажаць яму можна усё! Ну, што папрывыкалі ездзіць без білетаў, эканоміць ды яшчэ і нешта строіць з сябе, што трэба мець хоць кроплю сумлення і плаціць, а не дык хадзіць пехатою... І не падманваць, што праязні!.. Во вась з ёй такі нумар ніколі не пройдзе! Яна такіх халашчыкаў бачыць здалёку і наскрозь, і што, калі яны не хочучь аддаваць 700 рублёў на талончык, то будучь аддаваць куды болей — на штраф...

Слухаць гэты досыць гучны маналог было б сорамна. І крыўдна! Калі б не было... смешна. Бо падчас яго ў успамінаю, што праязны купляў у заўважанага чалавека, які можа ездзіць без білета (а тым больш у вочны падманваецца...), з ёй не падзеліліся досведам і назірляльнасцю, ёй не патлумачыць, што ў салоне цесна, што білет недзе ў сумцы, далёка...

Яна чкае аднаго — паперкі і, пры гэтым, што называецца, не стаіць — вісці над душой.

Таму, цяжка ўздыхнуўшы і зраўмеўшы (прабачце!), што ёсць не толькі мужчыны, якім лягчы сем разоў аддацца, чым адзін раз патлумачыць, чаму ты згэтага не хочаш, большую сумку стаўляю на

...Нічога не маю супраць першага (прынамсі, у грамадскага транспарту), хоць ён у нас дарагі: сёлета наша гошця з Крывога Рога

казала, што ў іх амаль за такіх ж грошы ездзяць на маршруктах. А вась наконт другога...

Сваёж не так даўно сышоў з работы, якую добра ведаў і вельмі любіў: стамаіся, як скажаў, «выстрэчываць прыдуркам», залежыць ад іх настрою, быць хлопчыкам для біцца.

Ён, дзякуй Богу, знайшоў сабе іншую працу, халі горшую...

Не могуць зрабіць тое ж самае (знайсці... Каб сысці), адна прыяцелька ледзь «вылезла» з дэпрэсіі (не факт, што надоўга), другая — 45 кілаграмаў вагі — здымаючы стрэс ад пастаянных прыдзірак, крыку і «змешванню з зямлёй», рыдлёўкай усканала на лецішчы 10 сотак дрэвану. Многія «зарабілі» (і зарабляюць!) інфаркты, язы (па вызначэнні знаёмага доктара, хваробы тых, хто глытае крўды), многія — алкагалізм і іншыя болыкі; слабеішыя паміраюць і зводзяць рахункі з жыццём. Бо не інакш, як у модзе цяпер «грузіць пад завязку» — патрабаваць невыканальнага, а потым абвінававаць у некампетэннасці, прынажца чалавечую годнасць і, што ўжо зусім не «мяшаецца» ў галаве, «абкладваць мацокмай» (у тым ліку жанчын).

Дакладна вядома, што не грэбуюць гэтым асобныя старшыні СВК, выканкамў, кіраўнікі самых розных узроўняў у мястэчках і гарадах...

Кожнаму з якіх (хоць наўрад зраўмеўці) хацелася б нагадаць заключную фразу з анекдота пра бочку з дымам (залез і што — думаво герой?.. Усіх часоў і народў)...

А яшчэ падзяліцца сваім не раз правераным і пацверджаным жыццём назіраннем: усё, што ты робіш для іншых, ты робіш для сябе.

Валянцін ДАУНАР.
АД ЯЕ Ж... Не памятаю, хто скажаў: «Дурата вясмейваецца не для таго, каб яе знішчыць... дурата не знішчаюцца. Гэта робіцца для таго, каб падтрымаць дух разумных».

Някій сабе... Бочкай.

І яшчэ (хоць, мо, і не дарэчы?) Я паведміцкі газеты, ізноў (?) наш пасажыр увесь жыццё праездзіць з праязным на ліпень, і яго ні раз не аштрафавалі. Бо кантралёр проста не ведаў, як па-беларуску называюцца месяцы.

Гэта, спадзяюся, не стане падставой для таго, каб звесці першую дзяржаўную з грамадскага транспарту? Ці не адзінага месца (прынамсі ў Мінску), дзе яе яшчэ можна і чыць і бачыць.

17-ГАДОВАЯ ДЗЯЎЧЫНА СКОКНУЛА З МОСТА

З пешаходнага моста цераз раку Сож у Гомелі дзяўчына скокнула ў 10 гадзін раніцы ў нядзелю. У пракуратуры Цэнтральнага раёна Гомеля адзначылі, што маюць толькі факт самагубства, аб прычынах яго гаварыць пакуль рана.

НА РАБОТУ РАЗАМ З ДАЧОЙ

Пайшла 26-гадовая брыгадзір КСРП «Дэярбіш», што ў Акцёрскім раёне, бо ў нядзелю садок не працаваў. Яе расказаў пракурор Акцёрскага раёна Уладзімір Корбут, пайздражана дзяўчынка улялася побач з пагружачым збожжам, які працаваў, — у той дзень перапрацоўвалі кукурузу. Рабочая, якая сачыла за аграгатам, заўважыла, што дзіця трапіла паміж чарнаком і абмежавальнікам пагружачыя толькі тады, калі аграгатам спыніўся. Цяпер дзяўчынка з закрытай чэрапа-мазгавой траўмай знаходзіцца ў мясцовай вальніцы. Мнішчаны праводзіць праверку па гэтым факце.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Дырктара сельскагаспадарчага кааператыва затрымалі

У Лепельскім раёне супрацоўнік аддзела аховы сумесна з калегамі з раённага аддзела ўнутраных спраў раніцай прыехалі да дырктара сельскагаспадарчага вытворчага кааператыва «Лядненскі» і затрымалі яго.

52-гадовы кіраўнік, як адзначаецца ў зводцы Дэпартамента «Ахова», падараваў у тым, што шляхам злоўжывання службовымі пашанцамі сёлета з красавіка па чэрвень прыўлашчэў грошы работніку будаўнічай брыгады гэтай жа гаспадаркі — 2,6 мільёна рублёў. Заведзена крымінальная справа.

Аляксандр ПУШАНСКИ.

РУП «Торгово-производственное управление при Министерстве обороны»

сообщает, что из извещения об открытом аукционе по продаже права заключения договора аренды зданий, сооружений и помещений, находящихся в республиканской собственности, опубликованного в газете «Звязда» от 21.09.2010 г., **исключены лот № 1 и лот № 2.**

УНП 190562963

ХОЗЯЙСТВЕННЫЙ СУД ГОРОДА МИНСКА

ОБЪЯВЛЯЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ПУБЛИЧНЫХ ТОРГОВ ПО ПРОДАЖЕ ИМУЩЕСТВА, ПРИНАДЛЕЖАЩЕГО СООО «ЭМИКО ГРУПП»

- Лот № 1.** Изолированное помещение № 3 с инвентарным номером 600Д-50706 общей площадью 19,7 метра квадратного, стоимостью — 60 000 000 (Шестьдесят миллионов) белорусских рублей, расположенное по адресу: Минский район, д. Ждановичи, ул. Полевая, д. 1А.
  - Лот № 2.** Изолированное помещение № 4 с инвентарным номером 600Д-50707 общей площадью 18,6 метра квадратного, стоимостью — 54 000 000 (Пятьдесят четыре миллиона) белорусских рублей, расположенное по адресу: Минский район, д. Ждановичи, ул. Полевая, д. 1А.
  - Лот № 3.** Изолированное помещение № 6 с инвентарным номером 600Д-50709 общей площадью 83,6 метра квадратного, стоимостью — 232 800 000 (Двести тридцать два миллиона восемьсот тысяч) белорусских рублей, расположенное по адресу: Минский район, д. Ждановичи, ул. Полевая, д. 1А.
  - Лот № 4.** Изолированное помещение № 7 с инвентарным номером 600Д-50710 общей площадью 43,6 метра квадратного, стоимостью — 117 600 000 (Сто семнадцать миллионов шестьсот тысяч) белорусских рублей, расположенное по адресу: Минский район, д. Ждановичи, ул. Полевая, д. 1А.
  - Лот № 5.** Изолированное помещение № 8 с инвентарным номером 600Д-50711 общей площадью 9,5 метра квадратного, стоимостью — 30 000 000 (Тридцать миллионов) белорусских рублей, расположенное по адресу: Минский район, д. Ждановичи, ул. Полевая, д. 1А.
  - Лот № 6.** Изолированное помещение № 9 с инвентарным номером 600Д-50712 общей площадью 62,8 метра квадратного, стоимостью — 175 200 000 (Сто семьдесят пять миллионов двести тысяч) белорусских рублей, расположенное по адресу: Минский район, д. Ждановичи, ул. Полевая, д. 1А.
  - Лот № 7.** Изолированное помещение № 10 с инвентарным номером 600Д-50713 общей площадью 14,6 метра квадратного, стоимостью — 42 000 000 (Сорок два миллиона) белорусских рублей, расположенное по адресу: Минский район, д. Ждановичи, ул. Полевая, д. 1А.
- Стоимость всех лотов указана с учетом НДС.
- Подробная информация об имуществе размещена на сайте: <http://lminsk.court.by/>.
- а также в помещении хозяйственного суда г. Минска: г. Минск, ул. Академическая, 15/1.
- Торги состоятся 13.10.2010 года в 11.00 по адресу: г. Минск, ул. Академическая, 15/1, каб 201.**
- За дополнительной информацией обращаться:**
судебный исполнитель Рогачевич Т.Т., тел./факс: 294 93 89, (029) 1773278
ст. судебный исполнитель Вярхельский Д.А., тел. 294 93 67.

Задаток в размере 10 процентов от стоимости имущества (лота) должен быть перечислен на депозитный счет хозяйственного суда города Минска № 384290000072 в ОАО «АСБ Беларусбанк» в Минске, код 795, УНП 101541763 не позднее чем за 24 часа до начала проведения торгов.

Минимальная величина первого шага составляет 5% от стоимости реализуемого с торгов имущества.

В соответствии с пунктом 1 Указа Президента Республики Беларусь от 05.05.2009 г. № 232 «О некоторых вопросах проведения аукционов (конкурсов)» возмещение затрат на организацию и проведение торгов осуществляется участником, выигравшим торги.

ЭТА адбылося ў цёплы вераснёўскі дзень. Дзяўчынка можа тыдзень, а можа толькі два адхадзіла ў першы клас. Яна прынесла не аднаку (бо першакласнікам аднак не ставяць), а проста выпраўленую чырвоным чарнілам работу — тры самыя кручочкі і кружочкі, якія так цяжка і нецкава ўпісаць у вузкія клетачкі і лінейкі. Занадта шмат чырвоных чарніл. Дзяўчынка ведала, што маці не спадабаецца гэты сытытак, і яна вырашыла яго схаваць. Яна не прыдумала нічога лепшага, як закапаць яго ў кветніку. Але якраз з кветніку ў бліжэйшую суботу маці наводзіла парадак — знайшла закапаны сытытак і была такая напужаная і засмучаная першым падманам свайго дзіцця, што не стрымалася і ў запале сказала, што такое дзіця яна ніколі не хацела б мець.

Што рухала дзіцем: крўда або сорам з-за раскрытага падману, цяжка сказаць. Хутчэй, упершыню параненае самалюбства. Дзяўчынка пасля размовы з маці цвёрда вырашала пайсці жыць да стрыччайнай цёткі, дом якой быў у горадзе за 40 кіламетраў адсюль. Дзяўчынка ведала адлегласць, назву горада і напрамак, у які яны збочвалі, калі ехалі да цёткі ў гошці. Яна была упэўненая, што цётка і яе муж гасціна яе сустрэнуць, як сустралілі заўсёды, і дазваляць жыць у іх... Дзіця не сумнявалася, што зможа знайсці падтрымку дома. Яна брала памяталка, яе ён выглядае: з зялёнай бромай і шэрым пютам.

Пакуль маці была на кухні, дзяўчынка прайшла пад вокнамі ў адзін бок, а потым, нахліўшыся, каб з айна не была бачная яе галава, у другі. Забытваўна спяўла. Ганарылася сваёй кемліваасцю. Потым яна выйшла з пасёлка. Яна ішла праз поле, на якім ламалі кукурузу, і нехта павінен быў яе бачыць, але ніхто не звярнуў увагі, не спыніў, не спытаў, дзе бацькі і чаму яна адна так далёка ад дома.

А калі яна выйшла на ажыўленае шашу, дзе вялікія і маленькія машыны аглушальна праносіліся ў абодва бакі, яна неслы ў руках зброе — сухое сцябло кукурузы. Дзяўчынка памятала папярэджанні дарослых пра нягодніх дзяўдзяхаў, якія могуць пакрыўдзіць дзіця, і вырашыла, што здолее за сябе пастаяць — з дапамогай гэтай шурпатай каленчатай палкі.

Кіламетры, можа, праз чатыры, якія яна прайшла ўздоўж трасы, каля яе спыніўся грузачны цукровымі буркамі вялізны грузавік. Нягледзячы на тое, што яна сталілася, яна брала памяталка строгаю забарону бацькоў: ніколі не размаўляць з незнаёмымі, і тым больш — ні ў якім разе не садзіцца ў чужыя машыны. Але пытанне, якое задаў кіроўца, было настолькі простае, а голас і выраз твару яго такі звычайныя, што яна, трохі памаўчаўшы, адказала. Пра тое, куды ідзе і нават капавердзіла, што ведае адра, і нават пагадзілася, каб гэты чалавек яе падвёз.

Палку яна на ўсялякі выпадак узяла з сабой. Калі кіроўца спытаў, навошта, маленькая жанчына не адказала. Але ёй не было страшна. Яны прыехалі на цукровы завод, і

яна з цікавасцю назірала праз задняе шкло кабіны, як бліскучая жалезная труба раскручваецца, нібы тэлескоп, і зноў скручваецца, каб падняць і зноў апусціць кузаў.

І калі кіроўца працягнуў ёй маленькі пакунак з круглымі цукеркамі без абгортка, яна вагалася толькі імгненне. Яна памятала, што нельга ў чужых браць цукеркі, што цукеркі могуць прапаноўваць дзіцям злымыніцы. І яна вырашыла зноў схітрыць. Яна ўзяла цукеркі, але есці іх не стала. Спачатку. А потым усё ж яе не стрывала...

Цяпер яны павіны былі паехаць у падтрыбны й горад. Так абяцаў кіроўца. Яна верыла, што ён ведае, дзе дом яе цёткі. Ды яна і сама павіна была пазнаць: зялёная брома, шэры пюта. Ён спытаў, ці не пагодзіцца яна вывесці палку, яна падумала і пагадзілася, палка і сапраўды была надта вялікая і здавалася цяпер зусім непатрэбнай.

Прайшоў амаль шэсць гадзін з таго часу, як маці яе паклікала на абед. Шэсць гадзін з таго маманту, калі маці не пачула яе адказу. Шэсць гадзін з таго перыяду жыцця, калі дзіця было. Шэсць гадзін былі падобныя на шэсць тысячгадоўдзю, напоўненыя жахам і адчаем, малітвай і надзеяй, малітвай і адчаем...

Бацькі ўжо зразумелі, што дзіцяці ў пасёлку няма. Няма яго ў і валокапах, няма са школьнікамі, якія пайшлі ў паход, няма на бліжэйшых дарогах, у палях і пасадках... Па мясцовым радзё ўжо прагучала аб'ява. Апісанне дзіцяці ўжо перадалі ва ўсе рэгіянальны аддзельніцы міліцыі.

На выездзе з горада размаўчаўся пост ДАІ. Дзяўчынка не адразу зразумела, чаму

Погляд
Культуролог Аляксандр БУРКА:

Як трэба гаварыць, каб цябе разумеў? Па ініцыятыве Прадстаўніцтва Еўрапейскага саюза ў Беларусі дніамі ў Мінску адбыўся калоквіум па пытаннях еўрапейскай моўнай палітыкі.

Калоквіум, які прайшоў у межах дня еўрапейскай моўнай палітыкі: развіццё і рэалізацыя ў шэрагу краін Еўропы». Напярэдадні карэспандэнт «Звязды» сустрэўся з дакладчыкам. Гэта палітолаг і культуролог, камерцыйны дырктар Інстытута міжнароднай адукацыі CIVICU ў Кракаве Аляксандр Бурка.

— Пра што Ваш даклад?

— Я буду гаварыць пра розныя сітуацыі палітыкі моў, якія сустраў за апошнія 15 гадоў. За мяжой я жыў ужо каля 20 гадоў: Германія, Чэхія, Францыя, Фінляндыя, Польшча... Ніколі не забудуся пра выпадак, калі яшчэ ў мае студэнцкія гады мы паехалі цягніком з Берліна ў Рыгу. У Варшаве нас чакала перасадка. Моўная палітыка ў Польшчы на той час была не такой пасляховай, як сёння. Мы стаялі на вакзале, а я, як перакладчык, пытаўся ў мінакоў: «Дзе поезд на Рыгу?» Сваё пытанне я паўтраў некалькі разоў па-англійску, па-нямецку, па-французску і па-руску. Самае цікавае, што на пытанне па-руску, адказ я атрымаў таксама па-руску: мне адказалі «мы не разумеем»... У сваім дакладзе я распавядаў, якім чынам функцыянуе сістэма замежнай мовы: што людзі разумеюць, а што не хочучь разумець.

— У сувязі з гэтым пытаннем: часта дэмаўзіраць чужыя моўныя тэрміны, што Беларусь называюць «Belarus», а «Weißrussland» (да-слоўна — Белая Расія). Самае цікавае, што краіну Беларусь мала хто ведае, а пра Weißrussland чулі многія. Як вы лічыце, ад чаго гэта залежыць і ці зменіцца сітуацыя?

— Наколькі я ведаю, раней немцы называлі частку (тэрыторыю Беларусі) Weißrussland, тэрыторыю Расіі — Großrussland (даслоўна — Вялікая Расія, — Аўт.), а тэрыторыю Украіны — Kleinrussland (даслоўна — Малая Расія, — Аўт.). Так было да вайны. Пасля ж усё змянілася. Беларусь проста пазна зразумець, што павінен ставіць усіх на месца і сказаць: мы не «вайсы», мы — Беларусь. Для мяне гэта таксама было тым цікавым момантам, калі я ўпершыню прыехаў у Беларусь і калі беларусы казалі мне па-нямецку: «Мы размаўляем беларус».

ДАРАГІЯ ДЗЕЦІ

яна з цікавасцю назірала праз задняе шкло кабіны, як бліскучая жалезная труба раскручваецца, нібы тэлескоп, і зноў скручваецца, каб падняць і зноў апусціць кузаў.

І калі кіроўца працягнуў ёй маленькі пакунак з круглымі цукеркамі без абгортка, яна вагалася толькі імгненне. Яна памятала, што нельга ў чужых браць цукеркі, што цукеркі могуць прапаноўваць дзіцям злымыніцы. І яна вырашыла зноў схітрыць. Яна ўзяла цукеркі, але есці іх не стала. Спачатку. А потым усё ж яе не стрывала...

Цяпер яны павіны былі паехаць у падтрыбны й горад. Так абяцаў кіроўца. Яна верыла, што ён ведае, дзе дом яе цёткі. Ды яна і сама павіна была пазнаць: зялёная брома, шэры пюта. Ён спытаў, ці не пагодзіцца яна вывесці палку, яна падумала і пагадзілася, палка і сапраўды была надта вялікая і здавалася цяпер зусім непатрэбнай.

Прайшоў амаль шэсць гадзін з таго часу, як маці яе паклікала на абед. Шэсць гадзін з таго маманту, калі маці не пачула яе адказу. Шэсць гадзін з таго перыяду жыцця, калі дзіця было. Шэсць гадзін былі падобныя на шэсць тысячгадоўдзю, напоўненыя жахам і адчаем, малітвай і надзеяй, малітвай і адчаем...

Бацькі ўжо зразумелі, што дзіцяці ў пасёлку няма. Няма яго ў і валокапах, няма са школьнікамі, якія пайшлі ў паход, няма на бліжэйшых дарогах, у палях і пасадках... Па мясцовым радзё ўжо прагучала аб'ява. Апісанне дзіцяці ўжо перадалі ва ўсе рэгіянальны аддзельніцы міліцыі.

На выездзе з горада размаўчаўся пост ДАІ. Дзяўчынка не адразу зразумела, чаму

іх грузавік спыніўся. Яна спакойна назірала ў акно, як міліцыянер падышоў да кіроўцы, пра нешта з ім загаварыў. Потым міліцыянер адышоў, і кіроўца ўжо значыну дзверку каб ехаць, але міліцыянер падышоў зноў і ветліва спытаў пра нейкі інструмент. Дзяўчынка падолася, што размова ідзе пра малаток. Кіроўца нахліўся, каб дастаць гэты інструмент аднекуль паміж яе садзеннем і яго, і тады міліцыянер яе заўважыў. І калі кіроўца выпрастаўся, спытаў: «Адкуль гэтае дзіцё?»

Кіроўца не стаў ігнраць. І ніхто потым так ніколі і не даведаецца, куды і навошта ён збіраўся везці дзіця. Чаму сам не спыніўся ў бліжэйшага аддзельніцы міліцыі і не паведаваў пра дзіўную сустрэчу на шашы ў 40 кіламетрах адсюль.

Міліцыянер завёў дзіця ў свой міліцэйскі пакой і стаў распытваць: хто яна і адкуль. Ён ужо ведаў пра аб'яўлены вышук. Дзяўчынка не адразу расказала усё. Яна паспрабавала зноў хітрыць, сказала, што не ведае, як яе прызвічаць і дзе жыць. Але пасля таго, як міліцыянер сказаў, што яго пярэдадні стана ведае, а яна не — як ж так? — ёй стала сорамна і яна бойка вывапіла свой адрас.

А потым той самы кіроўца грузавіка завёз яе дадому. І бацькі нават паспелі скапіць самую прыгожую хрустальную шашу з серванта, бо больш нічога каштоўнага ў іх доме не было, і аддаць гэтаму чалавеку, які прывёз іх дзіця, жывое і целае, дадому.

Гэта падзея яна здагадала, што усё скончылася шчасліва не з-за гэтага чалаве-

— Відаць, і так, і не. Сітуацыя падобная на сітуацыю з балтыйскімі рэспублікамі. Іх не ўсе адраўноўваюць. Аднойчы я сказаў, што лячу ў Рыгу, а мне казалі: «Так, у Эстоніі цікава», я сказаў, што быў у Рызе, а другія спыталі: «Кі там Лівва?». Дзецяці гадзі таму, калі вучыліся ў пяцікласнай школе ў Мінску на палітычнай карце Еўропы не было, як, напрыклад, краіна Бельгія. Дзецяці гадзі таму ніхто не ведаў, што такое Боснія. Карта Еўропы змянілася. І цяпер, каб прадставіць краіну — трэба нечым запамінацца. Напрыклад, прэзентаваць краіну за мяжой падчас дня еўрапейскіх моў.

— Як гэты дзень праходзіць у Еўропе?

— Я распавядаў прыклад Кракава. На адзін дзень голыняры рынак горада ператвараецца ў свеаасаблівае «мястэчка моў» — там прадстаўлены ўсе пасольствы і замежныя інстытуты культуры. Па чэрзе выступае Германія, Аўстрыя, Італія, Іспанія, Вялікабрытанія, Францыя... Сваю працу мы прадстаўляем у кантэксце моў. Кожная краіна выдзеліла свае моўныя асаблівасці, прэзентавала моўныя курсы свайго інстытута. Свята пачалося ў дзесятай гадзіне зранку, а скончылася пазна вечарам. Больш за тысячу чалавек наведла нас у той дзень. Памятаю нават такі камічны выпадак:

— Яны вельмі падобныя (смяецца). Гэта ж калі з мовамі «Belarus» і «Weißrussland». Можа Аўстрыя — нямецкая, але са сваімі асаблівасцямі. І існуе вялікая розніца паміж моўнымі лагасам: у прыватнасці, гэта некаторыя спецыфічныя назвы прадметаў. Таксама ў Аўстрыі выкарыстоўваюцца іншыя формы каўмунікацыі. Гэта цікавы момант і складаны адначасова.

Ілья ЛАПТА. Фота аўтара.

ка. Міліцыянер, якога яны таксама захоўваюць адзакваць, расказаў, што спыніў грузавік яго папарсла нейкая немалая жанчына. Якая жанчына? Ці яна рабіла на гэтым перакрываванні? Ён не ведае. А кіроўца? Прыехаў аднекуль у гэты краі, нагнаў падчас уборкі буркаю. Хто і адкуль — не вядома. Як з'явіўся, так і знік.

...Праз шмат гадоў у адважы распытаць у маці пра той далёкі вераснёўскі дзень.

Доктар адкажа

Ёсць пытанні? Тэлефануйце...

На гэтым тыдні дзяржурчы на «гарчай» лініі Міністэрства аховы здароўя (2227080) плануець: 28 верасня — галоўны дзяржаўны санітарны ўрач горада Мінска Фёдар Аляксандравіч GERMANOVICH. 29 верасня — галоўны дзяржаўны санітарны ўрач ЦГЭ Савецкага раёна сталіцы Уладзіслаў Вячаслававіч ЗУБЯЛЕВІЧ. 30 верасня — галоўны дзяржаўны санітарны ўрач ЦГЭ Фрунзенскага раёна сталіцы Аляксандр Леанідавіч ВОЙЦІК. «Гарчая» лінія ўпраўлення аховы здароўя Мінابلывканкама (017) 2202025. 28 верасня — загадчык філіяла № 2 Заславскай гарадской балніцы Мінскай ЦРБ Міхаіл Іосіфавіч КАРАЎЬКО. 29 верасня — загадчык лячэбнага стаматалагічнага аддзялення Мінскай абласной стаматалагічнай паліклінікі Людміла Аманеўна КОБРЫНА. 30 верасня — загадчык оталарыналагічнага аддзялення для дзяцей Мінскай абласной дзіцячай клінічнай балніцы Аляксандр Пятровіч СЯЦКО.

Край на Здароўя

Выпуск № 49 (218)

«РАБОЧЫ ДЫЯГНАЗ» МОЖА СТАЦЬ ДЛЯ ПАЦЬЕНТА ПРЫСУДАМ

Першы дыягназ урача часта з'яўляецца памылковым, таму што ў медыцына проста не хапае часу на старанны збор анамнезу. Да такой высновы прыйшла група аўтарытэтных экспертаў. У вядомым брытанскім часопісе British Medical Journal былі апублікаваны артыкул, аўтар якога прафесар Гордан Калвел крытыкуе метады дыягностыкі, прынятыя ў сучаснай урачоў. Доктар Калвел сцвярджае, што большасць медыкаў пры першай сустрэцы з пацыентам ставяць рабочы дыягназ, у адпаведнасці з якім і праводзяць лячэнне. Але гэты дыягназ часта з'яўляецца памылковым.

— Наступствы такога лячэння могуць быць вельмі сур'ёзныя, — кажа вопытны ўрач і навуковец. — Напрыклад, калі пацыента пасля рабочага дыягназу «лёгачная эмбалія» лячыць адпаведным чынам, а на самай справе пацыент хворы на пнеўмонію, то такое лячэнне можа завяршыцца лягальнымых выходам. Ключавое пытанне — гэта час для пастаноўкі дыягназу. Вельмі часта яго не хапае. Я ў сваёй кар'еры назіраў шмат выпадкаў, калі з-за спешкі ўрачы ставілі памылковы дыягназ, што прыводзіла да цяжкіх наступстваў і смерці хворых. Часцей за ўсё такія памылкі робяцца ва ўмовах, калі запісы аб стане здароўя пацыента адсутнічаюць або знаходзяцца ў бяспладным стане, вынікі тэстаў не ўдаецца паглядаць ці ўрачы спяшаюцца хутчэй вызначыць балынічныя лажы, выліскачы людзей дадому. Мы павінны перагледзець алгарытмы прыёму і агляду хворых. Гэта галоўнае, ад чаго залежаць шанцы пацыента на выжыванне. Урачы абавязаны мець дастатковую колькасць часу для пастаноўкі дыягназу і планавання лячэння. Мы абавязаны за-

ўроўнем медыцынскага абслугоўвання. Незадаволены якасцю медыцынскага абслугоўвання і пацыенты на поставецкай прасторы. Так, аптычанне, праведзенае ў буйных расійскіх гарадах, паказала, што 80 працэнтаў расіяне не наведваюць урача пры кожным захворванні. Высветлілася, што жыхары буйных расійскіх гарадоў хварэюць у сярэднім два разы ў год, пры гэтым толькі 15 працэнтаў аптычаных звяртаюцца па дапамогу да ўрача пры кожнай хваробе. Асноўнай прычынай, па якой расіяне не звяртаюцца па медыцынскую дапамогу, з'яўляецца нежаданне наведваць муніцыпальную паліклініку з-за вялікіх чаргаў да ўрачоў, нізкай якасці абслугоўвання, некампетэнтнасці медыкаў і праблем з запісам на прыём — такі адказ далі 35 працэнтаў скаргаў у параўнанні з папярэднім справаздачным перыядам склаў 13,4 працэнта. Гэта з'яўляецца рэкордам за ўвесь час назіранняў. Адпаведныя паказчыкі фіксуюцца ў краіне на працягу 12 гадоў. Па звестках інфармацыйнага цэнтру NHS, 44,3 працэнта скаргаўнікаў вызначылі незадаволенасць урачамі, 22 працэнта — працягу сярэдняга медыцынскага персаналу і 9 працэнтаў — адміністратарамі медыцынскіх устаноў.

Кіраўнік Асацыяцыі пацыентаў Вялікабрытаніі Кэтрын Мэрфі назвала гэты інфармацыйны вельмі трывожным. Па яе словах, статыстыка зваротаў на «гарчую лінію» асацыяцыі таксама сведчыць пра рост незадаволенасці насельніцтва

Надзея НІКАЛАЕВА.

КАЛІ ПІВА ЛІЧЫЦЦА НЕБЯСПЕЧНЫМ ПРЫМІЦЕ ДА УЗАГІ

«Хто піва п'е, той хціслава жыве!» — заўяляюць півавары, а даверлівыя мужчыны ім безагварачна вераць. Медыкі ж лічаць, што станоўчае ўздзеянне піва на арганізм магчымае толькі пры ўмераным яго ужыванні. Аднак у колькіх куфлях утрымліваецца карысная колькасць пеннага напою і дзе мяжа, якую не варта пераходзіць, нікто дакладна не ведае. Усё вельмі індывідуальна. А піўны алкагалізм — каварная хвароба. Аматыры піва папустава прывучаюцца не толькі да алігнальнага дзеяння алкаголю, але і да седатыўнай уласцівасці напою, якая супакоівае нервы. Прыемнае расслабленне хочацца паўтараць

- зной і зной, таму дозы прыходзіцца павялічваць. Піва, нібы сапраўдны наркотык, становіцца жыццёва неабходным.
- Ціць трывогу трэба, каб чалавек:**
  - выпівае больш за 1 л піва ў дзень;
  - часта збіраецца з сябрамі, каб расслабіцца ў кампаніі бурштывавага напою;
  - раздражняецца і злועца, калі не вып'е;
  - становіцца ўладальнікам «піўнога жывоціка»;
  - мае праблемы з патацніццём;
  - не можа расслабіцца, заснуўшы без «допінгу»;
  - просіць раніцай апахаміліцца.

Падрыхтавала Вольга КУЛІНКОВІЧ.

ШКОЛЬНАЯ КРЫНІЦА

Ушкольным двары вёскі Сінягорская Сенненскага раёна ёсць крынічка, вада з якой вельмі падабаецца настаўнікам і вучням.

Карысна ведаць СЭРЦА ПАДТРЫМАЮЦЬ БУРАКІ І ЧАСНОК

Зусім неабавязкова і нават шкодна глытаць таблеткі цэлымі жменямі — істотна дапамагчы сабе падчас хваробы мы можам і дзякуючы карысным прадуктам. Пры гэтым яшчэ і засцеражам сябе ад пабочнага дзеяння лекаў. Так, калі ў вас слабае сэрца, паспрабуйце ўключыць у свой рацыён бабовыя. Фасоля, гарох, сачавіца вывядзюць з арганізма лішні халестэрын, які, як вядома, прыводзіць да інфаркту. Каб пазбегнуць павышанага газаўтварэння, дыетыялы рэкамендуюць траву з бабовых есці з часнаком. Карысныя ў гэтым выпадку і буракі. Лепш за ўсё есці іх у сырым выглядзе, а калі гатаваць, то ў духоўцы — каб максімальна захаваць каштоўныя рэчывы. Не ўпуськайце выпадку з'есці хляба з зубок часнаку: аліцын — магутны антыаксідант, які ўтрымліваецца ў ім, паліпаша капілярныя кровазварот і засцерагае ад інсульту. Не пашкодзіць і трохі цёмнага шакаладу. Чым цяньнейшы шакалад, тым больш у ім рэчываў, якія засцерагаюць сасуды ад атэрскаперозу.

Пры праблемах са страўнікам звярніце ўвагу на авёс. Аўсаны адвар нармальнае работу кішчэніка, стабілізуюць стан хворых пры рэзе страўніка, пры гастрытах, калітах, атручэннях. Аўсаны кісель карысны пры нізкай кіслотнасці страўнікавага соку, вялым страваванні. Аўснка добрая і пры дыябеце, паколькі зніжае ўзровень цукру ў крыві. Ёгурт — таксама ваша ежа. Малочныя бактэрыі паліпаюць страваванне, нармалізуюць кішачную мікрафлору. Паспрабуйце таксама часцей есці карычневы рыс. У адрозненне ад белга, ён захаввае ў ся карысныя рэчывы, перш за ўсё — клятчатку, якая актывізуе работу ўсяго страўнікава-кішачнага тракту.

У вас астэапароз? Наваюць рэкамендуець (асабліва жанчым нам пасля сарака гадоў) есці печань траскі. Яна багатая на вітамін D, без якога ў касцях перастае ўтрымлівацца кальцы. Асабліва яна карысная, калі недоход сонечнага святла не дазваляе арганізму самому выпрацоўваць гэты вітамін.

Каб знізіць рызыку захворвання на рак, уключаюць у свой рацыён марскую капусту. У марскіх водарасцях шмат хларофілу, вітаміну С і карціноіднаў, што перахадзяць з'яўляюцца перадажымі клетак. Дадавайце таксама ў траву лянныя алеі. Але памятайце, што пры тэрмічнай працоўцы іх страчвае свае гаючы ўласцівасці. Падрыхтавала Вольга КУЛІНКОВІЧ.

На краі бездани... ЧАС АД ЧАСУ ДУМКІ ПРА СУЦЫД УЗНІКАЮЦЬ У КОЖНАГА ПЯТАГА ПАДЛЕТКА

ТЭМА суцыдаў з'яўляецца табу для многіх, і тым больш для людзей, якіх асабіста закранула страта блізкага чалавека. Спецыялісты сцвярджаюць, што любы суцыд пакідае адбітак на жыццёва ішчэ як мінімум васьмі чалавек. Гэтыя людзі не толькі атрымліваюць моцную душэўную траўму, але і засвойваюць мадэль суцыдальных паводзінаў. А калі суцыд адзіночна школьнікі або студэнты, то гэтая трагедыя закранае адначасова сотні чалавек:

— Штогод самазабойствы здзяйсняюць у еўрапейскім рэгіёне 873 тысячы чалавек. І, згодна з пранозам Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, да 2020 года іх колькасць узрасце ўжо да 1,5 мільёна. — расказвае загадчык лабараторыі клінічна-эпідэміялагічных даследаванняў Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтру псіхічнага здароўя Анаоль ГЕЛДА. — Гэта значыць, што праз 10 гадоў людзі будуць гінучь у выніку суцыдаў кожны 20 секунд, і кожны 2 секунды будзе здзяйсняцца суцыдальная спроба. Трэба мець на ўвазе, што колькасць суцыдальных спробаў (гэта значыць, незавершаных самазабойстваў), прыкладна ў 10-20 разоў больш за колькасць завершаных суцыдаў. У Беларусі гэтыя суданосныя складаюць адзін да дзесяці: на 3 тысячы завершаных суцыдаў прыпадаюць прыкладна 30 тысяч суцыдальных спробаў. Але не ўсе суцыдальныя спробы трапляюць у афіцыйную статыстыку, многія застаюцца па-за полам зроку медыцынскіх службаў. Увогуле Беларусь стабільна ўваходзіць у дзясятку краін з самым высокім узроўнем самазабойстваў у свеце: у розныя гадны мы займалі ў гэтым сумным рэйтынгу з трайці па тую пазіцыю. А максімальны ўзровень суцыдальнай актыўнасці беларусы прыйшоўся на 1996 год, калі паказчык суцыдаў дасягнуў 35,3 выпадка на 100 тысяч чалавек.

У Мінску штогод здзяйсняюцца больш як дзве сотні суцыдаў, а колькасць незавершаных суцыдаў перавышае 1,5 тысячы. Аднак у сталіцы адначасова са зніжэннем па краіне ўзровень суцыдальнай актыўнасці насельніцтва, што тлумачыцца, напэўна, большай даступнасцю ў вялікім горадзе псіхалагічнай і псіхатэрапеўтычнай дапамогі, і больш высокім узроўнем жыцця. Затое сярод жыхароў сельскай мясцовасці ўзровень суцыдальнай актыўнасці ўдвай перавышае суцыдальную актыўнасць гараджан. Праўда, і праблема алкагалізму для сельскай мясцовасці больш актуальная... Па словах Анаоля Гелды, у часы антыалкагольнай кампаніі ў Савецкім Саюзе назіралася рэзкае скарачэнне колькасці суцыдаў, (калі ў 1984 годзе гэты паказчык склаў 29,9 на 100 тысяч насельніцтва, то ў 1987 годзе ён знізіўся да 19). А сёння алкагольныя піхозы назіраюцца ўжо ў 15-16-гадовых падлеткаў.

Кожны выпадак суцыду і парасуцыду аналізуюць спецыялісты, каб вызначыць прычыны і прадукціўны наступныя трагедыі. Напрыклад, фактарам рызыкі суцыду спецыялісты лічаць узрост: ва ўзроставай групе пасля 45 гадоў яна найменшая вышэйшая. З гадамі назіраюцца праблемы, расце расчараванне ў жыцці, з'яўляюцца саматычныя захворванні, дзеці вырастаюць і пакідаюць бацькоўскі дом, і чалавек пакідае ад адзіноці ці баіцца стаць для сваёй сям'і аб'юзай. Самазабойствы часцей здзяйсняюцца ў веснавы час, у перыяд

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае сваю маёмасць, часта заўяляе пра адчай. Лепшы спосаб умяшчаць у крызіс — гэта задаць прамае пытанне: «Ты думаеш пра самазабойства?» Не трэба баяцца, што такім чынам вы можа-

- іх сяброў, аднакласнікаў, аднакурснікаў, педагогаў і медыцынскіх работнікаў. Увогуле, для юнацкага і падлеткавага ўзросту вельмі характэрны сацыяльны эфект: калі здзісьняе суцыд хтосьці адзін, то гэта становіцца прыкладам для іншых. Вядомы рускі суцыдолог Г. Гардон быў упэўнены, што пры вядомых умовах стаць самазабойцам можа кожны з нас, незалежна ад стану свайго здароўя, разуумовых здольнасцяў, умоў жыцця і іншых абставін... Трэба сказаць, што той жа Гётэ калісьці настолькі дакладна і таленавіта перадаў псіхалагічныя малюнак і сцэну самазабойства, што ўслед за выходам кнігі «Пакуты юнага Вертэра» і ростам яе папулярнасці па ўсёй Еўропе пракацілася хваля самазабойстваў сярод маладых людзей, якія імкнуліся быць падобнымі на любімага героя. Другая небяспечна хаваецца ў нечаканых драматычных момантах і нетлумачальным зменах у паводзінах, так званых «тэрмінальных паводзінах», калі патэнцыяльны суцыдэнт прыводзіць свае справы ў парадка, рэдае

...ЧАМУ ЛЮДЗІ П'ЮЦЬ ЗА РУЛЁМ — ГЭТА ПРАСТА НЕВЫГЛУМАЧАЛЬНА. СЁННЯ НЕЦВЯРОЗЫ ВАДЗІЦЕЛЬ СТРАЦІЦ ПРАВЫ НА 3 ГАДЫ, ДЫ ЯШЧЭ ЗНАЧНЫ ШТРАФ ЗАПЛАЦІЦ. ПАЎТОРНА НА ПРАЦЯГУ ГОДА — КРЫМІНАЛЬНАЯ АДКАЗНАСЦЬ. І УСЁ РОЎНА ЛЮДЗЕЙ ГЭТА НЕ СПЫНЯЕ.

РАДАРА

6 ЗВЯЗДА 28 верасня 2010 г.
...з кожным чалавекам трэба пагаварыць, уважліва выслухаць і супакоіць. Трэба мець вялікае цяпленне. Праца дастаткова няпростая — трэба быць не проста супрацоўнікам міліцыі, але і добрым псіхалагам.

ВЫПУСК № 9 (13)

Спецпраект газеты «Звезда» і Дзяржаўнай аўтамабільнай інспекцыі МУС Рэспублікі Беларусь

А ў нас...

...каманда-пераможца рэспубліканскага злёту-конкурсу ЮД «Востраў бяспекі» (юнія інспектары дарожнага руху з СШ № 53 Мінска) наведвала «Артэк», дзе праходзіў аналітычны конкурс, — распеваў інспектар аддзела агітацыі і прапаганды УДАІ УУС Мінгарвыканкама Вячаслаў ЛІПЕНЬ. — Нашы дзеці ў Украіне, хоць і выступалі па-за конкурсам, былі на ўроўні. А творчы нумар беларусаў ды і наогул быў прыятны на «ўра».

...у межах рэспубліканскай прафілактычнай акцыі «П'янаму не месца за рулём!», якая стартвала 17 верасня, прайшла прэзентацыя «П'яных» акулараў, — праінфармаваў начальнік аддзялення агітацыі і прапаганды УДАІ УУС Міноблвыканкама Алег ЦЮРЬІН. — Гэта аптычная распрацоўка, якая актыўна выкарыстоўваецца паліцыяй Германіі, прызначана для мадэлявання сітуацыі алкагольнага ап'янення. Падчас прэзентацыі надзець акулараў, каб зразумець, што бацьчынец невяржэ кіроўца на дарозе, змагі ўсе жадаючыя, у тым ліку журналісты, каб больш праўдзіва перадаць свае адчуванні ў прафілактычных рэпартажах, а таксама курсанты аўташкол.

...сумесна з аператарам сававай сувязі «МТС» у Віцебску, Орды і Палачку прайшла акцыя «Пераходзь правільна», — паведаміла начальнік аддзялення агітацыі і прапаганды УДАІ УУС Віцебскага аблвыканкама Алеся СЯРОГІНА. — На нерэгульованых пешаходных пераходах дзяжурны інспектары ДАІ разам з прадстаўніцамі «МТС». Прычым спынялі не толькі кіроўцаў-і пешаходаў-парушальнікаў, але і дзіцяцілінаваўшых удэльнікаў дарожнага руху, каб падарыць ім святлоадбівальнік альбо памятку.

Цікава ведаць

За адсутнасць святлоадбівальнага элемента на адзенні пешаход можа быць аштрафаваны на 35 000-105 000 руб. (калі ён рухаўся па краі дарогі ў цёмны час сутак) ці на 105 000-175 000 руб. (калі ён рухаўся па краі дарогі ў цёмны час сутак і знаходзіўся ў нецвярозым стане).

Цікавыя акцыі праводзяць супрацоўнікі ДАІ ў школах і дзіцячых садах горада Віцебска. Напрыклад, гэтай восенню ў госці да дзяцей заходзіць і памочнік інспектара «Мікі Маўс», які расказвае аб скаханых крыніцах небяспекі на дарозе і вучыць іх распазнаваць.

Міхаіл НЕЎМЯРЖЫЦКІ, начальнік УДАІ Магілёўскага аблвыканкама: «КОЖНЫ СУПРАЦОЎНІК ДАІ ПАВІНЕН РЭАГАВАЦЬ НА ПАРУШЭННЕ ПРАВІЛАЎ»

Сённяшні госць «Радара» — начальнік Магілёўскага УДАІ Міхаіл НЕЎМЯРЖЫЦКІ, які з задавальненнем адказаў на пытанні «Звядзі».

...калі вобласці, але разам з тым маеце вялікі вопыт працы: прайшлі ўсе прыступкі службы ад інспектара да кіраўніка. Ці ёсць у вас сваё бачанне, як наводзіць парад на дарозе? — Заўсёды павінен быць дарожны нагляд. Такі ў нас чалавечы фактар: калі на дарозе стаць інспектар, то вадзіцель хуткасць зніжае і правілаў не парушае.

— Міхаіл Міхайлавіч, якая сёння абстаноўка на дарогах Магілёўскага вобласці? — За 8 святых месяцаў у рэгіёне зарэгістравана больш за паўтысячы дарожна-транспартныя здарэнні. У іх 73 чалавекі загінулі і больш за 600 атрымалі траўмы. У параўнанні з тым жа леташнім перыядам колькасць аварый павялічылася не нашмат, затое колькасць ахвяраў пазначылася. Загінула на 22 чалавек меней, і гэта для нас галоўны вынік. Таму што самае каштоўнае — гэта жыццё і здароўе чалавека.

— Чым тлумачыцца павелічэнне колькасці ДТЗ, нягледзячы на ўсе высілки ДАІ? — Зразумела, павелічэннем колькасці транспарту. Штогод у вобласці ўзрастае колькасць аўтамабіляў на 5—10 тысяч. Кожны новы год мы выдаём больш вадзіцельскіх пасведчанняў, чым у год папярэдні.

Шчыльнасць руху на вуліцах павялічылася. У Магілёве ўжо з'явіліся заторы, а яшчэ пяць гадоў таму мы тут не ведалі, што гэта такое.

— Міхаіл Міхайлавіч, вы нядаўна сталі кіраўніком ДАІ ў Магілёўскай вобласці. Як вам спадаваў перыяд адаптацыі? — Гэта адна з самых складаных і адказных работ у аўтамабільнай інспекцыі. Тут трэба мець і асабістае бачанне, і асабісты вопыт, і асабісты характар.

Але разам з тым трэба працягнуць працу па прафілактыцы — ад дзіцячых садкоў, школ і навуальных устаноў.

— Вядома пра ваш патрабаванне да ўсіх супрацоўнікаў ДАІ рэагаваць на парушэнні ў лобчы час. — Так, нават на шляху да працы, калі заўважылі парушальніка правілаў дарожнага руху, нельга праехаць міма. Я і сам даволі часта такіх спыняю. У мяне службывы аўтамабіль, абсталяваны ўсім неабходным для такіх сітуацыяў. Аднак і калі я еду на звычайным аўтамабілі, то я не кіну ўсё як ёсць. Спыняю альбо выклікаю нарад.

— Міхаіл Міхайлавіч, асноўнай прычынай гібелі людзей на дарогах застаецца кіраванне аўтамабілямі ў нецвярозым стане. Паводле статыстыкі, болей за 16% ДТЗ, якія адбыліся на віне вадзіцеля, не абшліся без спіртга.

— У нас здаралася, што за суткі мы выявілі да 47 п'яных вадзіцеляў за рулём. У працоўны дні іх меней, а ў выходныя і святочныя — болей.

— І што, на ваш погляд, з імі рабіць? Да іх цяпер прымаюцца спецыяльныя меры.

— Так, трэба больш прыцягваць пад'юдыц. Мы будзем больш увагі надаваць схаванаму назіранню, калі горад патрулююць аўтамабілі ў грамадзянскім выкананні.

— Скажыце, на вас наступствы аварый робіць такое ж вялікае ўражанне, альбо за шмат гадоў працы прывыкліся? — Я выязджаю ў асноўным на самыя сур'ёзныя здарэнні: жалезе і целы людзей, паранення і пакалення. Да гэтага немагчыма прывыкаць, і заўсёды выклікае вялікія перажыванні, спачуванні.

— На мяне маіх калегаў вялікае ўражанне зрабіла нядаўняя аварыя ў Чавускім раёне.

— Гэта адбылося 2 верасня, увечары. Паблізу вёскі Благавічы 48-гадовай вадзіцель на аўтамабілі «Фольксваген-Пасат» пайшоў на абгон, сутыкнуўся з «Гольфам». У выніку свідок не засталася: вадзіцель «Пасата», а таксама пара пенсіянераў з «Гольфа» — 57-гадовай жыхар Крывява і яго 62-гадовай жонка — загінулі на месцы.

Урок тут такі: быць пільным, рэагаваць на любое змяненне абстаноўкі і прытрымлівацца правілаў дарожнага руху.

ДЗЕЦЯМ — БЯСПЕКУ НА ДАРОГАХ

Цікавыя акцыі праводзяць супрацоўнікі ДАІ ў школах і дзіцячых садах горада Віцебска. Напрыклад, гэтай восенню ў госці да дзяцей заходзіць і памочнік інспектара «Мікі Маўс», які расказвае аб скаханых крыніцах небяспекі на дарозе і вучыць іх распазнаваць.

Пытальнік

«Я набыві ў прыватным парадку легкавы аўтамабіль 2008 года выпуску, які стаіць на гарантыі ў салоне ў Мінску. Папярэднім карыстателем аўтамабіля набыві ў верасні 2008 года ў салоне. У якія тэрміны неабходна праходзіць тэхгляд?»

Дзяніс МАРКІН, Мінск. У адпаведнасці з патрабаваннямі нарматыўных прававых актаў транспартны сродак (далей — ТС) павінен быць дастаўлены для правядзення дзяржаўнага тэхнічнага агляду не пазней як праз дзевяць дзён пасля рэгістрацыі. Пры гэтым у дачыненні да легкавых аўтамабіляў, год выпуску якіх супадае з годам яго дзяржаўнай рэгістрацыі, за выключэннем легкавых аўтамабіляў, што выкарыстоўваюцца для камерцыйных перавозак пасажыраў, кантрольна-дыягнастычныя работы не праводзяцца. Уладальнік гэтага ТС павінен звярнуцца па выданне дазволу на допуск ТС да ўдзелу ў дарожным руху. У вашым выпадку, пры змене ўладальніка (уладальніка), ТС павінен быць дастаўлены для правядзення дзяржаўнага тэхнічнага агляду не пазней як праз дзевяць дзён пасля яго дзяржаўнай рэгістрацыі. Пры атрыманні станоўчай выніковай кантрольна-дыягнастычных работ вы можаце звярнуцца па выданне дазволу на допуск ТС да ўдзелу ў дарожным руху тэрмінам на дваццаць чатыры месяцы.

Пільнасць — перш за ўсё

Службовы вопыт і жыццёвая мудрасць — немагальныя фактары ў нясеі службы супрацоўніка ДАІ. Для старшага інспектара дарожна-патрульнай службы Дамітрыя Дулуба і яго калегі інспектара ДПС Аляксандра Фешчанкі гэты характарыстычны не займае. На дваіх агупныя стаі ў Дзяржаўнай інспекцыі Калінкавіцкага РАУС Гомельскай вобласці складае без малаго два дзясяткі гадоў.

Фота Уладзіміра ЗДАНОВІЧА.

КАРОЛЬ ЖАЗЛА

Кароль жазла, віртуоз у пагонах, даішнік, які... танцуе... Які толькі не называюць тамцаў! Зараз у нас спецыяльна падраздадзялення па забеспячэнні дарожнай бяспекі ДАІ УУС Мінгарвыканкама. І не беспадаткавы: Сяргей ЗАРАНІК не словам, а справай дэманструе, што месца творчасці ёсць нават у такой сур'ёзнай міліцэйскай службе.

Усё пачыналася, як ні банальна гэта гучыць, з конкурсу «Тата, мама, я — спартыўная сям'я!», які праводзіўся сродкам падраздадзялення ГУУС. За сваю вітоўку тады, больш як два гады таму, Сяргей Заранік заваяваў першае месца і бурныя апладысменты. У хуткім часе таленавітага даішніка заўважылі знакамцы беларускіх рожысёр Маладзеванага тэатра эстрады Вячаслаў Палін. З таго моманту ўсё і закруцілася...

— Дзе я толькі не выступаў! І на адкрыцці лядовых палацаў у Бабурыцкі і Салігорску, і ў Палацы спорту, і ў самых розных палацах культуры і навуальных установах... Ніколі не забуду свае адчуванні, калі мне даверылі рэгуляваць парад у Дзень Незалежнасці. І зараз у галаве не ўкладваецца: я — першы інспектар, які за ўсю гісторыю існавання беларускай Дзяржаўнай інспекцыі меў гонар гэта рабіць. Двойчы выступаў на «Славянскім базары».

Якое было маё здзіўленне, калі кароль жазла сказаў, што танцам ён ніколі не абадуваўся. Усе элементы майго нумару ўзяты з распрадачка-рэгуліровачных дзеянняў, — адзначыў Сяргей. — А вось жазло ў мяне эксклюзіўнае (баска спецыяльна для сына вытанчы яго з дрэва), таму бергу яго як зрэнку вока.

Пакуль што ў рэпертуары віртуоза ў распрадачка-рэгуліровачных дзеянняў, — адзначыў Сяргей. — А вось жазло ў мяне эксклюзіўнае (баска спецыяльна для сына вытанчы яго з дрэва), таму бергу яго як зрэнку вока.

— Вы сочыце за бяспекай на самым галоўным праспекце краіны — праспекце Незалежнасці. Ці шмат беларусаў рызыкуюць парушаць ПДР у цэнтры горада, дзе ўсе навідавоку? — Мінчан мы, дзяцкі Богу, ужо прывучылі пераходзіць з аднаго боку вуліцы на другі па падземным пераходзе. А вось з гэтымі горада, якія прыехалі з перыферыі, час ад часу ўзнікаюць праблемы. Праўда, я

б не адной іх да зносных парушальнікаў, бо яны, як правіла, пераходзяць дарогу ў забароненым месцы выключна за наведвання. Асобная катэгорыя пешаходаў-парушальнікаў — гэта пенсіянеры, якім часам проста складана спускацца і пад'язцца па прыступках. Калі бачым, што бабушка пачынае пераходзіць дарогу там, дзе нельга гэта рабіць, як я пайшоў ў ДАІ. Але ён супраць не быў, наадварот — ухваляе, ганарыцца нават. І дзіця ганарыцца. Хоць праца ёсць праца: аддзел ДАІ адносіцца да РУУС, таму і ўначы могуць падняць. І на святы, калі ўсе адпачываюць, міліцыя нясе службу, і я ў тым ліку.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

— Ваша дачка Юлія Давец. Відаць, і дома ганеце яе, каб ПДД вучыла? — Не, яна ў мяне разумніца. Сядзіць, рыхтуецца сама. Зараз ёй 10 гадоў, але ўжо многія задачы яна рашае. Маладзёў цяпер эмансціпавана, так што часта білеты па веданні ПДД яна яшчэ

сама ўвогуле не супрацоўнік міліцыі. І жаніліся мы з ім яшчэ да таго, як я пайшоў ў ДАІ. Але ён супраць не быў, наадварот — ухваляе, ганарыцца нават. І дзіця ганарыцца. Хоць праца ёсць праца: аддзел ДАІ адносіцца да РУУС, таму і ўначы могуць падняць. І на святы, калі ўсе адпачываюць, міліцыя нясе службу, і я ў тым ліку.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

— Ваша дачка Юлія Давец. Відаць, і дома ганеце яе, каб ПДД вучыла? — Не, яна ў мяне разумніца. Сядзіць, рыхтуецца сама. Зараз ёй 10 гадоў, але ўжо многія задачы яна рашае. Маладзёў цяпер эмансціпавана, так што часта білеты па веданні ПДД яна яшчэ

сама ўвогуле не супрацоўнік міліцыі. І жаніліся мы з ім яшчэ да таго, як я пайшоў ў ДАІ. Але ён супраць не быў, наадварот — ухваляе, ганарыцца нават. І дзіця ганарыцца. Хоць праца ёсць праца: аддзел ДАІ адносіцца да РУУС, таму і ўначы могуць падняць. І на святы, калі ўсе адпачываюць, міліцыя нясе службу, і я ў тым ліку.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

— Ваша дачка Юлія Давец. Відаць, і дома ганеце яе, каб ПДД вучыла? — Не, яна ў мяне разумніца. Сядзіць, рыхтуецца сама. Зараз ёй 10 гадоў, але ўжо многія задачы яна рашае. Маладзёў цяпер эмансціпавана, так што часта білеты па веданні ПДД яна яшчэ

А ў нас...

...у Дзень ведаў пачаліся нашы сумесныя з ацэбрамі абласнога тэатра лялек гастролі па дзіцячых садках Магілёва, — праінфармаваў старшы інспектар аддзялення агітацыі і прапаганды УДАІ УУС Магілёўскага аблвыканкама Андрэй КАЛЕСНІК. — Пасля выступу супрацоўніка ДАІ дзеці глядзяць бясплатны спектакль, падчас якога «лялькі» займаюцца і ненавязліва вучаць малых, як паводзіць сябе на дарозе.

...у межах Дня горада прайшло свята бяспекі для гамільчан, — расказала начальнік аддзялення агітацыі і прапаганды УДАІ УУС Гомельскага аблвыканкама Марыя КРЫВАНОВА. — Усе жадаючыя маглі прачытаць свой узровень ведаў Правілаў дарожнага руху, прадеманстраваць навыкі фігурнага кіравання веласіпедам. Таксама была магчыма сфатаграфавана побач з рытэматычным матэрыялам «Крайслерам», на свае вочы убачыць вымаральны хуткасці «Арэна», якім актыўна карыстаюцца інспектары дарожна-патрульнай службы.

...інспектары ДПС разам з валанцэрамі Беларускага таварыства Чырвонага Крыжа правялі акцыю, прымеркаваную да сусветнага Дня аказання першай дапамогі ў дарожна-транспартных аварыях, — паведаміў начальнік аддзялення агітацыі і прапаганды УДАІ УУС Гродзенскага аблвыканкама Алег ДУК. — Кіроўчым Гішаходам прапаноўвалася выцягнуць білет і адказаць на пытанне. Не магу не адзначыць, што большасць экзаменуемых прадеманстравалі грунтоўнае веданне тэорыі. Замест добрых адзнак «студэнты» атрымалі філікеры і тэматычныя памятки.

...прайшла маштабная акцыя «Першаагляд-пешаход», — распавяла начальнік аддзялення агітацыі і прапаганды УДАІ УУС Брэсцкага аблвыканкама Наталля САХАРЧУК. — Першаагляднікі Брэсцкіх і ў Дзень ведаў атрымалі ў падарунак святлоадбівальныя налелкі на запячкі (на фота). Такіх налелак — альтэрнатыўна філікерам, якіх дзеці пастаянна губляюць, — было выраблена каля 10 тысяч. У бліжэйшы час плануем забяспечыць імі і ўсіх вучняў малодшых класаў.

...прайшла маштабная акцыя «Першаагляд-пешаход», — распавяла начальнік аддзялення агітацыі і прапаганды УДАІ УУС Брэсцкага аблвыканкама Наталля САХАРЧУК. — Першаагляднікі Брэсцкіх і ў Дзень ведаў атрымалі ў падарунак святлоадбівальныя налелкі на запячкі (на фота). Такіх налелак — альтэрнатыўна філікерам, якіх дзеці пастаянна губляюць, — было выраблена каля 10 тысяч. У бліжэйшы час плануем забяспечыць імі і ўсіх вучняў малодшых класаў.

...прайшла маштабная акцыя «Першаагляд-пешаход», — распавяла начальнік аддзялення агітацыі і прапаганды УДАІ УУС Брэсцкага аблвыканкама Наталля САХАРЧУК. — Першаагляднікі Брэсцкіх і ў Дзень ведаў атрымалі ў падарунак святлоадбівальныя налелкі на запячкі (на фота). Такіх налелак — альтэрнатыўна філікерам, якіх дзеці пастаянна губляюць, — было выраблена каля 10 тысяч. У бліжэйшы час плануем забяспечыць імі і ўсіх вучняў малодшых класаў.

Тацяна КРАСІЙ, старшы інспектар Дзяржаўнай інспекцыі Ленінскага раёна г. Мінска:

«МОЙ МУЖ ГАНАРЫЦА, ШТО ЖОНКА — ИНСПЕКТАР ДАІ»

Фота Ірыны ПАТОНА.

— Як я толькі прайшла працаваць сюды, калегі не ведалі, як са мной абыходзіцца, — распавядае Тацяна. — Спачатку была насабрэжанасць, але паступова ўсё стала на свае месцы: адносіны цудоўныя, калегі заўжды мяне абагаюць. Мне цяжкавата было спачатку: я прывыкла працаваць у жаночых калектывах, а тут давялося перастроўвацца. У жанчын якая зычка — пагаварыць. З мужчынаў усё інакш: у кожнага ёсць жонка, а тут я — супрацоўнік.

— А як ваш муж адрагавяў на вашае імяніце працаваць у ДАІ? — Вельмі пазітыўна. Хоць ён сам увогуле не супрацоўнік міліцыі. І жаніліся мы з ім яшчэ да таго, як я пайшоў ў ДАІ. Але ён супраць не быў, наадварот — ухваляе, ганарыцца нават. І дзіця ганарыцца. Хоць праца ёсць праца: аддзел ДАІ адносіцца да РУУС, таму і ўначы могуць падняць. І на святы, калі ўсе адпачываюць, міліцыя нясе службу, і я ў тым ліку.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

— А муж не раўнуе? — Так, бо напачатку. Нават вельмі раўнаваў, як-нікак — я адна ў мужчынскім калектыве. Як і ўсё мужчыны, перажываю за сваю жонку, каб ніхто не пакрыўдзіў, не нагрэбаў. Але мне падабаецца праца. Прапаўнавалі вышэй пераходзіць — ва ўпраўленні ДАІ горада, але пакуль мяне падабаеца тут: кіраўніцтва, стасункі, калектывы. Гэта мае месца: менавіта ў гэтай пасадзе я сябе і знайсці — інспектара па агітацыі і прапагандзе.

ЗАЧАРАВАНЫ, альбо Беларусь вачыма перакладчыка Андрэ Бёма

Беларусь — гэта terra incognita для большай часткі свету. У тым ліку, невядомая для большай часткі свету і беларуская літаратура. Пра гэта я ведала і раней. Але падчас размовы з перакладчыкам з Германіі Андрэ Бёмам гаворка ў нас зайшла-такі пра гэтую балючую тэму... Ва ўтульнай мінскай кавярні мы размаўлялі з ім пра арыгінальнае і перакладнае беларускае літаратура, пра Беларусь. Андрэ свабодна гаворыць па-беларуску з мільямі нямецкімі акадэмікамі, і вельмі прыязна ставіцца да нашай краіны. «Я не перабольшу, калі скажу, што Беларусь стала для мяне роднай», — прызнаецца ён. Апошнія шэсць гадоў Андрэ жыве ў Мінску і актыўна ванд-

«Беларуская мова для многіх проста не існуе»

— Як падарожнік і навуковец, мажліва, вы ведаеце, як ставіцца ў Германіі, у Еўропе, у свеце наогул да беларускай літаратуры? Часцей за ўсё беларускую літаратуру там проста не ведаюць. Ведаюць асобных аўтараў: Васіля Быкава, Алеся Рязанова, Святлану Алексіевіч. Маладых таксама ўжо трохі ведаюць. Вось Альгерда Бахарэвіча, які зараз жыве ў Германіі, Валерыю Куставу, якая шмат бывае ў Еўропе... Беларускую мову ў Германіі, наогул, не ведаюць, яна для многіх проста не існуе. Перакладзеныя на нямецкую твораў беларускай літаратуры таксама надзвычайна мала... Гэта вызначае сітуацыю.

Дзякуючы ініцыятыве і падтрымцы Андрэ Бёма ў 2003 і 2007 гадах выйшлі два зборнікі сучаснай беларускай і нямецкай паэзіі «Лінія фронту». А летась для нямецкай энцыклапедыі сусветнай літаратуры Андрэ Бём напісаў шэраг артыкулаў пра Васіля Быкава, Кандрата Крапіву, Уладзіміра Караткевіча, Якуба Коласа, Івана Пташніквіча і Сяргея Грахоўскага.

У гэтым навуковым годзе Андрэ будзе выкладаць беларускую літаратуру і літаратурны пераклад (у тым ліку, з беларускай мовы) для нямецкіх студэнтаў у Ольдзбургскім універсітэце (Германія), які мае вялікую цікавасць да беларускай мовы і літаратуры. Зараз Андрэ разам са студэнтамі Гродзенскага ўніверсітэта працуюць над зборнікам апавяданняў сучасных нямецкіх аўтараў у перакладзе на беларускую мову. Яго плануецца падрыхтаваць да наступнай Мінскай міжнароднай кніжнай выставы-кірмашу, на якой ганаровым госцем будзе Германія.

— Ад аднаго польскага пісьменніка я чула, што з перакладу ў свеце зараз наогул вельмі складана, што праца перакладчыка вельмі дрэнна аплачваецца і што часцей за ўсё перакладчык бярэцца за нейкі тэкст, калі аўтар — яго сябра. Ці праўда гэта?

— У гэтым нешта ёсць... Некалкі сваіх тэкстаў я менавіта і перакладаю. Неналежна аплата — гэта, напэўна, самая галоўная прычына, чаму я не магу вельмі шмат часу аддаваць перакладам.

— Гэта праблема датычыцца перакладаў з любові мовы альбо толькі з беларускай?

— З любові. Увогуле мала аўтараў, вядомых усяму свету. Іх творы — бестселеры — перакладаюць за вялікі грошы, іх перакладчыкам шануюць: добрая аплата, вялікі тыраж, хуткі продаж. А ёсць шмат цікавых аўтараў, якія не маюць сусветнай вядомасці. Іх творы прасунуць складана. Перакладчык павінен мець выдатныя здольнасці, каб пераканаць выдавецтва ў тым, што гэты перакладчык гэта варта выдаць. У прынцыпе, гэта тое самае, што самому напісаць кнігу. Калі чалавек напісаў рамана, ён звычайна да выдавецтва, спадзеючыся, што яго твор надрукуюць. Гэта можа скончыцца і паспяхова, і няўдачна. У Германіі ёсць адзін перакладчык з балгарскай, рускай і беларускай моў Норберт Грандэў. Я часта звозжу яго ў Берлін беларускімі кніжкі — у нас такая традыцыя. Ён па сваёй ініцыятыве пераклаў на нямецкую мову «Дзве душы» Максіма Гарцкага, таму што лічыць гэтую аповесць ключовай для беларускай літаратуры. Апошні раз, год таму, калі мы з ім бачыліся, ён шукаў выдавецтва, каб выдаць гэты твор...

«У перакладчыка з беларускай мовы вельмі шмат праблем...»

— А якія творы вы лічыце ключавымі для беларускай літаратуры?

— Есць некалькі тэкстаў, якія мне падаюцца вельмі важнымі для Беларусі і ў мас-таўкім сэнсе вартымі таго, каб іх перакласці на іншыя мовы. Гэта «Каласы пад сярпом тваім» Уладзіміра Караткевіча, «Людзі на балоце» Івана Мележа (раман ужо перакладзены на нямецкую мову), «Старонкі Полацкай гісторыі» Уладзіміра Арлова (вельмі цікавы тэкст, які да шмат інфармацыі пра гісторыю Беларусі) і «Новая Зямля» Якуба Коласа. Вельмі хочацца перакласці

гэтыя тэксты, асабліва — Караткевіча. Але яго перакладаць вельмі складана. У ягоных тэкстах вельмі шмат паланізмаў, украінізмаў, дыалектызмаў... Наогул, вельмі сціпла сфарміраваны апарат перакладчыка з беларускай мовы. Асноўныя праблемы ўнікаюць з-за таго, што мова вельмі розная, неўнармаваная, існуе некалькі граматык, якія знаходзяцца ва ўжытку, вельмі шмат не зафіксаваных слоўнікавых лексем...

— Андрэ, чаму, на вашу думку, так мала перакладаў з замежных моў на беларускую і з беларускай на замежныя?

— З замежных моў на беларускую, таму што дамініруючай мовай у Беларусі з'яўляецца, на жаль, руская. Усё чужое і размаўляюць па-руску. На рускую мову перакладзена амаль уся класіка сусветнай літаратуры. Перакладчыкі на беларускую мову мала запрабаваныя, таму ім мала што запамінаецца. Як правіла, гэта патрыёты-энтузіясты. З беларускай мовы на замежныя перакладаюць мала таму, што сама Беларусь вельмі мала, на жаль, вядомая за мяжой. Таму і цікавасць да яе літаратуры не такая, як хацелася б. А значыць, і перакладаў няма... За мяжой Беларусь успрымаецца ўсё яшчэ як частка Расіі. Паказальна, што ў некаторых мовах — і ў нямецкай, і ў тым ліку — «Беларусь» перакладаецца як «Белая Расія»... І зноў-такі, большасць еўрапейцаў не ведае, што ёсць беларуская мова. У беларускай літаратуры няма аўтараў, якіх б мेलі таго вядомасці, як, напрыклад, Дастаеўскі, Пушкін і Талстой... Ёсць адзінкі беларускіх пісьменнікаў, якіх сёння ведаюць за мяжой. І тое ў больш-менш адукаваных колах... У нямецкіх СМІ Беларусь прадстаўлена не вельмі станоўча. Калі ў нямецкіх СМІ ідзе гаворка пра Беларусь, то 99% займае палітыка, і там няма нічога пра людзей, грамадства, культуру... Мне вельмі няёмка, нават сорама з-за гэтага. Памятаю, у снежні 2004-га ў прэстыжным нямецкім часопісе Der Spiegel быў змешчаны вялікі артыкул пра Беларусь. І там былі фатаздымкі, які паказваў, як наводзіць Мінска бабуля пасе

кароўку. І артыкуле сцягваліся тэмы, што для беларускай гарадоў гэта тыповыя відовішчы. Такую няпрадуку чытаць было вельмі непрыемна і нават страшна... Калі б у Беларусі было ўсё так кепска, як пішуць у нямецкіх СМІ, то я не жывіў бы тут шэсць гадоў.

— У вас не было жадання напісаць артыкул альбо эсэ для яка-кольвек нямецкага выдання, каб прысмаку адкарактаваць сітуацыю?

— Менавіта зараз, пад канец свайго візіту ў Беларусь (мой кантракт на выкладанне ў БДУ скончыўся), я зразумеў, што даўно трэба было так зрабіць. Я вельмі хачу напісаць кнігу пра Беларусь. Спадзяюся, што ў мяне атрымаецца.

«У беларускіх гарадах у мяне такое адчуванне, нібыта можна з падлогі есці!»

— Андрэ, раскажыце, як вы успрымаеце Беларусь?

— За апошнія гады я аб'ехаў, напэўна, усю краіну. Бачыў не ўсё, безумоўна, але шмат. Па сваёй плошчы Беларусь — досыць вялікая краіна. Здаецца, яна займае недзе 13 месца ў Еўропе. Беларусь падалася мне вельмі зялёнай. Мне падабаецца, што тут шмат паляў, лясоў, рэк, азёраў, балот. Беларусь — слаба ўрбанізаваная. Калі ездзіш па вёсках, ствараецца такое ўражанне, што трапіў у мінулае, нягледзячы нават на тое, што некаторыя свядомыя хаты ўжо абсталяваныя спадарожнікамі і г.д. Я сам адукаваў, што вёскі выміраюць. У іх вельмі мала людзей жыве, большасць з іх пакінула, кепска інфраструктура — ды вы самі лепш за мяне ведаеце. Гэта, вядома, вельмі сумная справа, што вёскі выміраюць... Мінск то расце з кожным годам. Мінск, беларускія гарады вельмі чыстыя. Беларусь гэтым ганарыцца. У беларускіх гарадах у мяне такое адчуванне, нібыта можна з падлогі есці: такія гарады чыстыя і ўтульныя. У параўнанні нават з нямецкімі, з расійскімі... Не хачу ідэалізаваць Беларусь. Вядома, я разумею і мінулы. Наконт вёсак тых жа... Але я не перабольшу, калі скажу, што Беларусь стала для мяне роднай краінай. Беларусь і Германія, дарэчы, вельмі падобныя. Можна пацяць з мовы: абедзве яны еўрапейскія, і нават словы ў беларускай і нямецкай ёсць аднолькавыя: і па вымаўленні, і па сэнсе. Таксама геаграфічная блізкасць: сеў на цягніку і з заўтра ты ўжо ў Берліне. Вельмі цікава тое, што шмат беларусаў хоча вучыцца ў Германіі. І ў беларускіх літаратураў, які правіла, вельмі інтэлексуныя кантакты з нямецкімі калегамі...
Вольга ЧАЙКОўСКАЯ.
Фота аўтара.

Жыццядоля ПАЧУЦЦЁ РАДЗІМЫ

ЧАСТКА I. СВЕТЛАЕ

У сённяшнім свеце пытанні гэтыя набываюць асаблівае значэнне, бо ён адкрыты, культуры розных краін узаемадзейнічаюць, пры гэтым адны штосьці набываюць, а другія, наадварот, губляюць. Часам адна культура можа знішчацца пад націскам другой, больш моцнай і традыцыйна скіраванай. Мы зараз назіраем, як Еўрапейскія краіны абараняюць свае каштоўнасці. У Беларусі пакуль ёсць магчымасць пазбегнуць вострых небяспечных вынікаў глабальнага працэсу. Калі людзі будуць ведаць і навуцацца прасоўваць сваю культуру. Пачуццё слова «этнавакханне», нехта можа скептычна ўсімніхнуцца, але калі заманіць яго на «зберажэнне абырсаў сваёй краіны і сваёй нацыі», то ўсё: ніякіх жартаў...
Тэадзім СТРУЖАЦКІ, намеснік міністра культуры Беларусі.

— Абарона нацыянальнай культуры з'яўляецца сёння вельмі актуальнай і таму, што канкурэнцыйна культура вельмі вялікая і будзе яшчэ павялічвацца. Расія — вялікая краіна, але праблема таксама ўнікалі — гэта абарона рускай мовы, якая спрашчаецца і збурджаецца рознымі не сваімі слоўцамі. Тое жа мы можам гаварыць пра беларускую мову. Таму гэтая праблема адна з галоўных, якая можа даць ключ да разумення іншых.

Абарона нацыянальнай культуры — гэта практычна абарона дзяржаўнасці краіны. Безумоўна, гэта абарона павіна рэалізоўвацца на ўсіх узроўнях. На дзяржаўным узроўні, але і персанальна. Умоўна: кіраўнік нацыянальнага творчага калектыву павінен гэтай абаронай займацца? Безумоўна. Калі кіравацца гэтым прынцыпам, то Міхас Дрынеўскі, фарміруючы рэпертуар хору імя Цітовіча, павінен перш за ўсё думаць пра гэта і робіць гэта вельмі грамадна, бо яго калектыву — сімвал Беларусі. Таксама як і іншыя нацыянальныя калектывы, які і мясцовыя. Вядома, якасцю школы мастацтваў цяжка канкураваць з гарадскім творчым калектывам, затое яна можа выгадна вылучацца, калі будзе абараняць сваю мясцовую традыцыйную культуру, калі дзеці будуць выконваць тыя танцы, якія былі ў гэтым месцы, песні, якія спявалі бабці. Прыкладам такога падыходу з'яўляецца шматгадовае рэалізацыя навукова-культурнага праекта «Берагіня». Калі спалучыць гэта па вертыкалі, знісу даверху, то мы створым вялікую армію абаронцаў.

Гэтая дзейнасць павіна быць упарадкаваная, навукова і мэтаняў праграм, адпаведных структур, сумесных мерапрыемстваў. На сённяшні дзень расстрачана і знаходзіцца ва ўрадзе дзяржаўная праграма «Культура Беларусі» на 2011-2015 гады, дзе ёсць раздзел, звязаны з традыцыйнай культурай. Нам патрэбны прафесійныя структуры, якія б гэтым займаліся сістэмна — сёння можна сказаць, што такой установы ў бліжэйшай перспектыве можа стаць Інстытут культуры Беларусі, які будзе сфарміраваны да канца года. Наступны крок — гэта выхад на асобную мэтаняў міжгалоўную праграму па традыцыйнай культуры, бо выхаваннем чалавека з маленства займаецца шэраг устаноў, асоба, структура. Трэба зрабіць першыя крокі, а яны павіны завяршацца лагічна шырочым прадстаўленнем традыцыйнай культуры для ўсяго насельніцтва не толькі нашай краіны, але і іншых, таму што традыцыйная культура вельмі выгадна вылучае нас, прадстаўніцую Беларусі, як адметную нацыю.

— Магчыма, не ўсім зразумела: дзеля чаго гэта трэба?

Структуры: Дзеля чаго — галоўнае пытанне. Зусім нядаўна ў Петрыкаўскім раёне адбыўся фестываль этнакультурных традыцый «Покліч Палесся». Пра падобныя фестывалі гаварылі даўно, ідэя з'явілася ў іншай форме і з іншай назвай у кіраўніцку Нацыянальнага парку «Прыпяцкі». Мясцовым арганізатарам хацелася зрабіць вялікае свята, дзе было б усё: эстрада, народная культура, розныя калектывы. Мы часткі разважаюць: а дзеля чаго праводзіць гэты фестываль мена-

віта на Палессі? Даказвалі і з намі пагалізіліся: калі мы зробім адметны фестываль, галоўным зместам якога будзе шырокае прадстаўленне самабытнай культуры Палессякага рэгіёну, то ён прыцягне ўвагу жыхароў Беларусі і замежных турыстаў, то ён будзе фарміраваць свае традыцыі і будзе мець доўгае жыццё.

Чаму нам не хапае зацікаўленага адносна да традыцыйнай культуры? Таму што не хапае свядомасці, што традыцыйная культура — гэта неад'емная частка свядомасці нацыі. Калі беларуская песня будзе успрымацца не як штучна прыналежнасць нацыі, магчымаць паказаць, што вось я спяваю беларускую песню — значыць, я беларус. А калі ў чалавека будзе пэўна карыстацца гэтай песняй, традыцыяй і жыццём.

Мы сёння маем пэўна дасягненні ў вывучэнні, даследаванні, маем розныя формы прадстаўлення традыцыйнай культуры. У нас даволі многа вылучэння носьбітаў традыцыйнай культуры, сотні цікавых творчых калектываў у тым ліку аўтаномных, але, на жаль, так, як хацелася б спецыялістам і прадстаўніцым сферы культуры, шырокага прадстаўлення ў агульным культурным кантэксце, на тэлебачанні і ў СМІ яшчэ няма. Можна, ад гэтага няма разумення важнасці і запатра-

баванасці традыцыйнай культуры ў нашым грамадстве. Бо праца даследчыкаў і практыка не мае плён да таго часу, пакуль традыцыйная культура не ўведзена ў свядомасць чалавека, пачынаючы з дзіцячага ўзросту.

Тамара ВАРФАЛАМЕЕВА, старшыня навукова-спраўчонага інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН, кандыдат мастацтвазнаўства.

— А якім чынам фарміраваць свядомасць? Існуе такі феномен, які навукоўцы называюць «узроставае цыклізацыя»: мы нараджаемся, праходзім перыяд немаўляці, пачынаем вучыцца, становімся дзецьмі, падлеткамі, утвараем сям'ю, жывём, старэем. На кожным этапе нешта набываем — з вопыту чалавека, культурынага. Кожны этап павінен быць запэўнены чымсьці такім, што дало б чалавеку магчымасць наглыставаць веды, разуменні, каб ён быў гарманічнай асобай. Роля адукацыі тут асабліва — важна ў далучэнні дзіцяці да традыцыі не прапусціць «пяшчотныя» ўзросты: дзіцячыя стадыі, пачатковыя класы. Таму што як толькі наступнае падлеткавае ўзрост, усё каштоўнасці, якія былі надданыя, адмаўляюцца. Але гэта не значыць, што гэты каштоўнасці ў дзіцячым не застаюцца. Праходзіць пэўны час, людзі становяцца дарослымі — і адкуль усё бярэцца? Калі база была закладзена ў пэўны час, то яна адмаўляецца. Чым больш мы назнапілі ў дзіцячым, тым больш багатымі сям'я адчуваем, калі становімся дарослымі.

Гэта цесна звязана з роляй фестывалю. Мы вельмі часта вызначаем фестываль як «мерапрыемства». Але, напрыклад, досвед фестывалю «Берагіня» і, можа быць, у перспектыве «Покліч Палесся», сведчыць, што гэта не чарговая адзінкавая акцыя, а доўга-тэрміновыя праграмы.

Мікалай КОЗЕНКА, аўтар ідэі, навуковы і мастацкі кіраўнік Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня».

— Наш фестываль — не проста звычайная імпрэза, якіх вельмі багата. Гэта пэўная сістэма. Сістэма ўбірае ў сябе не толькі песню, а яшчэ танец, інструментальную музыку, джарытэна-пабывае мастацтва, касцюм. Напрыклад, усё ўдзельнікі фестывалю імкунца рабіць адзёны сваімі рукамі пры дапамозе настайнікаў, бацькоў.

Адна з частак гэтай сістэмы — конкурс танцавальных пар. На працягу некалькіх гадоў дзеці асвойваюць народныя танцы менавіта сваёй мясцовасцю, бо задача стаіць такая: скрываць на вывучэнне сваіх традыцый, свайго роду, сваёй сям'і, свайго этнасу, свайго краіны. І даць магчымасць праявіць сябе. Акрамя конкурсу танцавальных пар, ёсць розныя выставы, да якіх дзеці сваімі рукамі нешта робяць: вышываны твор ці разьба па дрэве, ці саломаліценне. Праект складаны, бо фестываль, які ладзіцца ў Акцябрскім, перарос свае межы. Ёсць ужо новая канцэпцыя, новы праект — турнір салістаў. Калі адно дзіця спявае традыцыйныя песні, танцуе, іграе, апавядае — і рукамі нешта робіць. Практыка

Тамара Варфаламеева:

— 20 гадоў, пра якія сказана, былі таму, што нехта не спаў у шапку. Але праблемы былі, а праблемы розныя ніколі не скончацца. Аднак ёсць кола людзей, якія рухаюць нас наперад. Таму ў мяне пэсімістычна настроі толькі ў дачыненні да аўтаномнай культуры, таму што яна адыходзіць. Але могуць быць другія формы. Яны могуць быць на ўзроўні выхавання дзіцяці, які рабілі тыя ж прыбыткі — вельмі прыклад для нас. Калі культура успрымаецца не толькі як этнічная, а менавіта як нацыянальная. Гэтаму можа паспрыць аднаўленне этнашколы і фальклорных нармаўкаў.

Антаніна АБРАМОВІЧ — настаўніца беларускай мовы і літаратуры, музычны кіраўнік узорага фальклорнага гурту «Берагіня» ДУА «Мітанскі вучэбна-педагагічны комплекс дзіцячы сад-сярэдняя школа Барыскаўскага раёна.

— Крыўдна, калі даводзіцца аднаўляць тое, што было... Калі б нехта на вяршышнім узроўні вывучыў вопыт нашай школы, магчыма, быў бы працяг у разуменні таго, што значыць фарміраванне свядомасці. Мы працавалі па рэалізацыі праекта «Традыцыйная культура і дзеці», да гэтага наша школа наогул гэтым не займалася. З 1996 года, за 15 гадоў была створана цэлая выхавачая сістэма. Спачатку дзеці танцавалі, пераймалі музыку, песні, танцы. Дзеці працавалі інтэлектуальна, яны пісалі кнігі разам з дарослымі. Першы сумесны досвед — кніга «Мядоўкі край і яго таленты». Пасля гэтага пайшлі іншыя выданні. І вось два гады школа была з этнаграфічным кірункам, афіцыйна зацверджаным на ўзроўні Міністэрства адукацыі. На сёння этнаграфічны кірунак ліквідаваны. Калі змены былі ўнесены ў сістэму адукацыі, аказалася, што мы не ўлічваем ні ў адзін з напрамкаў, якія засталіся... Затое ёсць раздзел «Арганізацыя волонцкага часу». Забавляюцца іграць, прыбіраць, мы павіны займацца. А дзе мэтазнакраванае эстэтычнае выхаванне, дзе фальклорны кірунак, які, па сутнасці, і ёсць грамадзянска-выхавачы?..

Адказ на гэтыя пытанне шукае ў наступным нумары, дзе працяг дыскусіі пра неабходнасць этнашколы.
Ларыса ЦІМОШЫК.

ПРАСНІЦУ ў РУКІ, ПЕСНЮ ў ВУСНІ — МЫ БЕЛАРУСЫ!

альбо Як не страціць спадчыну

Удзельнікі абраду «Калядныя цыры» в. Семежава Капыльскага раёна.

У бабліннай шафе некалі знайшла дамакны ручнік з вышыўкай. Старыні такі, процынені, сапсаваны мышцём, зашмалёваны часам... «Бабуля, — кажу, — а гэта ты сама ткала і вышывала?» — «А то ж!» — адказвае мне бабуля, я і перапаўняюся гонарам за тое, што вост і ў нашай сям'і захавалася свой маленечкі народны скарб. Выраслае з мамай забраць ручнік з сабой, каб бабуля не скарысталася яго па нейкіх патрэбах і не зрабіла непрыдатным канчаткова. Гэта для нас ручнік мае такую важнасць, а для бабці — проста звычайная побытавая рэч. «Добра, забірайце, — гаворыць бабуля, — на багоў я тады купляў ручнічкі павешу». І дастае з шафкі ільняныя ручнічкі аршанскай вытворчасці... Маўляў, яны будуць на змену тым самаробным, якія зараз упрыгожваюць покую ў бабліннай хаце. А яшчэ ма бабуля ўмее прасці. І прасціць у ёй была, захаўвалася ў кладовы. Памятаю, я мяне малаю прывабліла гэтага запячанага, бруднага прыскава, якая відзець, ужо тады мела патрэбу ў рамоне, каб ізноў стаць прыдатнай для працы. Але прасціць цяпер няма, некалькі гадоў таму таа ахварэваў яе свайму сабру ў нейкі лепельскі музей народнага побыту. А мне шкада цяпер, што прасціцца не засталася ў нас, і што бабуля не навучыла мяне прасці, ды і мама мая прасці не ўмее таксама...

Калі я патрапіла на адкрыццё фотарыстаў «Нематэрыяльная культурная спадчына Беларусі: кансервацыя ці развіццё?», што адбываецца зараз у Нацыянальнай бібліятэцы, то адчула, быццам патрапіла ў іншае вымярэнне, у мінулае, у паралельную рэальнасць — нават не ведаю, які і акрэсліць. Фотаздымкі, якія там экспануюцца, належаць розным фотарэжысерам і фотакансервантам і паказваюць якасвае жыццё ў самых нечаканых для сучаснага ўрбанізаванага чалавека праявах — народных абрадах. Не, на нашую з вамі радасць, яны яшчэ не зніклі зусім. Там-сям у беларускіх вёсках народныя абрады жывуць і перадаюцца маладому пакаленню, там-сям кабеты яшчэ ткуць ручнічкі, а старыні паважаны майстры займаюцца ганчарствам, перадаючы свае веды. На жаль, такіх вёсак і такіх майстроў застаўся надзвычай мала. Яны, бадай, няма апошняя магчымасць не згубіцца ў глабальнавым свеце, захаваць сваю адметную нематэрыяльную культурную спадчыну.

Фотаздымкі, здаецца, не ўяўляюць з сябе нічога надзвычайнага: гэта проста моманты з жыцця людзей, але людзей адрозных, людзей свядомых і высокадухоўных. Няхай нават яны самі не ўсведамляюць гэтых характарыстык за сабой. Яны проста так жывуць: вост на гэта ганчарны промысел в. Гарадная Столінскага раёна; а вост абрад «Намскі Вялікдзень» в. Аброва Івацэвіцкага раёна; а гэта — абрад «Юр'я» в. Ахонава Дзятлаўскага раёна Гродзенскай

раёна Цара Мамая. — Вось вы бачыце на мне адзенне, якое нагадвае тое, што налілі ў часы мангола-татарскага іга. Не выключана, што абрад прышоў з тых далёкіх часоў. «Калядныя цары» мы адраділі ў 1995 годзе — першы раз пайшлі па вяселье паказваць гэты абрад. Тады, пасля распаду СССР, краяз стала свабодна, спакійнай з такімі рэчамі. Мы знайшлі ў старых людзей фотаздымкі, на якіх аднавілі адзенне. Дзякуючы дырэктару нашага якасвага клуба, Тацяна Шаўра, мы здолелі гэта ўсё зрабіць. Тады яна сабрала — маладыя, энергійныя мужчын — і сказала: «Хлопцы, вост у нас ёсць абрады, але яны прападалі. Давайце адродзім!» Мы ўсе пагалізілі! Сталі касцюмы самі рабіць, на рэпетыцыі хадылі. А потым, у 1996 годзе, гэты ўсё выхуліхнула! Пра нас тэлебачанне даведлася, сталі здымаць... А мы ж толькі самі для сябе гэта ўсё робім у першую чаргу! Памятаю, як першы раз мы па вёсках хадылі — гэта проста цуд! Людзі старога пакалення, якія гэта ўсё памятаюць, як толькі пачалы, што ідуць «цары» з музыкой, з песнямі, так узрадаваліся! Гэта ж традыцыя! Гэта ж так эфектна, у абрадзе толькі ўдзельнічаюць мужчын і хлопцаў! Гледзячы дадому нас запрашаюць заўжды, ціны мей розных падарункаў атрымліваецца пасля! А маладым зараз як цікава, гэта не то слова! Вост у нас ёсць хлопцы, якія ў Мінск пайшлі вучыцца, а ўсё адно ў нашым абрадзе прыцягваюць удзельнічаць. А калі іх няма, то мы шматлікая нашых сем'яўскіх бярэм, яны таксама з ахвотай уключаюцца! Маладзё ідзе сама, што вы, адноўце яма!

Спраўды, радуе тое, што Беларусь мае сур'ёзныя намеры па захаванні і ад-

раджэнні нашай культурнай спадчыны. Пра гэта сведчаць словы Віктара КУРАША, намесніка міністра культуры, які прысутнічаў на адкрыцці фотавыставаў: «Цяжка ў культуры вызначыць нейкія прыярытэты, бо ўсё важна. Але ахова гісторыка-культурнай спадчыны з'яўляецца прыярытэтам у культурнай палітыцы нашых дзяржаў і нашага міністэрства. Сёння дзяржава аказвае вялікую дапамогу ў рэстаўрацыі, кансервацыі, аднаўленні гісторыка-культурнай спадчыны. І будзе рабіць гэта і надалей». Акрамя таго, вызначаны ўжо так званы план дзеяння, па якім гэтае захаванне і аднаўленне будзе адбывацца. Яго акрэсліў міністр культуры Павел ЛАТУШКА: «У перспектыве мяркуецца мадэрнізаваць працу па захаванні нацыянальных культурных здабыткаў за кошт інтэнсіўнай інфарматызацыі галіны, стварэння дасканальных баз звестак пра гісторыка-культурныя каштоўнасці, правядзення інвентарызацыі археалагічных помнікаў і элементу нематэрыяльнай культурнай спадчыны». Гучыць па-сучаснаму нездарма: ідуць «Еўрапейскія дні спадчыны ў Беларусі»!

Уладзімір ШАНСНЫ, старшыня Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА, перакананы, што традыцыі, абрады і рамствы трэба не кансерваваць, а захоўваць. Ён прапонуе наступнае:

— Трэба ўзняць статус людзей, якія захоўваюць нематэрыяльную спадчыну. Расцімаць іх і ўсім астатнім, што яны выкон

«ДАБРАДАТНАЕ НЕБА» НАД ХОЙНІКАМІ

ДАўно гэта было, тры сотні гадоў таму. У той час хойніцкая княгіня (дачка удзельнага князя Шуйскага) узла шлюб з князем Трубяцкім. Радаваліся хойніцкія жыхары не толькі за сваю княгіню, але яшчэ і таму, што мясцовому царкоўнаму прыходу былі падараны цудоўны абраз Божай Маці «Дабрадатнае неба».

Але абраз Божай Маці «Дабрадатнае неба» ацаліў пад алейкай прыхаджан. Ён захаваўся іх агупільнай малітвай да Божай Маці — заступніцы нашай ва ўсе часы. Самыя цяжкія часы зведаў гэты край, калі яму давялося прыняць на сябе хвалю чарнобыльскай радыяцыйнай атрацы. Як знак ратавання і ацалення расла-будавалася новая хойніцкая Свята-Пакроўская царква, пераімаючы на сябе намаленае за стагоддзі месца захавання старажытнага абразца Божай Маці «Дабрадатнае неба».

СКАНВОРД + ЛАБІРЫНТ

Сканворд і лабірынт з падказкамі і адказаў.

Падпіска-2010

ХТО ЧЫТАЕ, ТОЙ І МАЕ!

...Што і казач: сярод равеснікаў і землякоў Ніны Іванаўны Зуевай нямат пастаянных падпісчыкаў і чытачоў газет. Многія (вайна, Чарнобыль... 3 усімі адсюль наступствамі) ужо проста сышлі ў лепшы свет, многія дрэнна бачаць ці эканоміць грошы.

СА «ЗВЯЗДОЙ» — ПА ЖЫЦЦІ!

Table with subscription statistics for the 4th quarter of 2010.

ПРАВЕРЦЕ, КАЛІ ЛАСКА, АДКАЗЫ

Сканворд + судоку (21 верасня). Па гарызанталі: Асакса. Сфангум. Край. Этна. Рой. Кава. Скат. Рэгі. Кальханка. Опт. Лёха. Сабор. Даха. Кюі. Альна. Пор. Пятя. Сава. Кадр. Лат. Руда. Эпалеты. Па вертыкалі: Крэк. Брантэ. Саржа. Веласпед. Кайра. Хобат. Рэйс. Аполак. Кантры. Ашмяны. Фанта. Чад. Трал. Ед. Харал. Ахова. Мундзір. Агат. Судоку: адказы гл. у табліцы.

Аднак у выйгрыш не верылі, нават тады, калі прачыталі ў газеце. Падумалі, што Мінск жа вялікі: тут, можа, Зуева і не адна. Да таго ж гэтаю — Ніну Іванаўну — лёс ніколі не пестіў: сорак гадоў адпрацавала цяляніцай у роднай вёсцы Халоблін на Чэрныкушчыне (муж — пастухом), разам вылі гаспадарку, гадавалі і вучылі траіх дзяцей...

НОВЫЯ — СТАРЫЯ НАЗВЫ

У бліжэйшы час у сталіцы з'явіцца Салаўіны завулак, Траецкая набярэжная і вуліца Героя Савецкага Саюза Віктара Лівенцова. Такое рэзанае прынялі дэпутаты на сесіі Мінгарсавета.

СЁННЯ

Table with weather forecasts for various cities.

НАДВОР'Е на заўтра

Weather forecast for tomorrow and the following days.

28 верасня

1422 год — адпаведнасці з Мельніцкім мірным дагаворам (заклучаны каля возера Мельна) з Тэўтонскай кністваў установаю.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ПРАДАЕЦЦА: А/М «Форд-Арыён» 1991 г.в., 1,4, бензін. Тэл.: 8 029 871 60 99.

Крэмаш advertisement with logo and contact info.

РОЗНАЕ: рэпетытар па рускай мове, вопытны настаўнік 5—11 кл. Тэсціраванне. Мінск. Тэл.: 246 20 45, 8 029 274 93 79.

ЗВЯЗДА КУПОН ДЛЯ БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНАЙ АБ'ЯВЫ

Form for placing an advertisement coupon.

Увасіхнемся!

Муж — жоңцы: Ты чаму са мной не размаўляеш? — Пакрыўдзілася! — На што? — Не памятаю!

— Вовачка, не заплывай далёка! Вовачка, не заплывай далёка! Вовачка, наогул вылезь з тазіка!

Адзін вельмі заўзяты рыбак, апінуўшыся на месцы злачыніства, скапіў злачынец, але той вывараўся і ўцёк. Даючы міліцыі апісанне бандыта, які сарваўся, рыбак сцвярджаў, што той быў у тры з паловай метры ростам і вагой кілаграмаў трыста.

САВА

Сава — сакральная птушка, якая ў славянскай міфапэтычнай мадэлі свету асацыявалася з захадам (адпаведна, са сферай памёрлых сваякоў).